

સુવાસિત-કુલ ડાં

વીરચંદ લાલચંદ શાહ
રે. આરકોટ, લાલ બુળીઆ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૮૫૮

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સુધાશિતા-દુહાડાં

વિગ્રહ ૬ : ૪

મથકો ૮ મો.

ૐ શ્રી અસિઆઉસાય નમઃ

સુવાસિત-કુલડાં

રચનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર:

રિચંદ લાલચંદ શાહ રે. આટકોટ, હાલ ધુળીયા.

***

દોહરા

***

- નિપળવ્યાં આ કુલડાં, નહીં દેવા ઉપદેશ;
વાણી એવાં વર્તને, મતી આપો વિશ્વેષ, ૧
- અનાવવા નહીં ચાતુરી, નહીં કે વાણી વિલાસ;
ન લોક રંજન કાર્ય આ, નહીં વાહ અભિલાષ. ૨
- નિજ મનને સમજાવવાં, જે રકુચાં ચિત માંય;
તેના અર્થાં હોય જે, ભલે ધરે ઉર માંય. ૩
- જન સ્વભાષ છે ભુલનો, હશે ભૂલ ભરપૂર;
હંસ દુષ નીર દાખલે, કરે અનિદ્રજ દૂર. ૪

પ્રિત ૧૦૦૦

સંવત્ ૧૯૮૭

મુદ્રય: ઉચ અભિલાષ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૯૮૨

આ પુસ્તક હિમરેઠ ભટવાડી પોળ પાસે આવેલા રતીલાલ
બાળકૃષ્ણ ત્રિવેદીના સરસ્વતી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં લાઈલાલ
મુનીલાલ જોષીએ છાપ્યું, અને વીરચંદ લાલચંદ શાહે
(રે. આટકોટ) ધુળાયામાંથી પ્રસિદ્ધ કર્યું.

❖ બે બોલ ❖

શરૂઆતમાં દોહરામાં મેં એકરાર કરેલ છે, તે મુજબ આ પદો મારા ચંચળ મનડાને સમજાવવા માટેજ, હૃદયની સ્પુરણા થઈ તે મુજબ કાલી ઘેડી ભાષામાં રચી તૈયાર કરેલ છે; અને તે છપાવી જનતા સમક્ષ રજુ કરું છું. કોઈ અંગીકાર કરવાની ઇચ્છાવાળો હોય તો તેમ કરી શકે છે.

હું પીંગળ નથી લણ્યો; તેમ બહુ ભાષા જ્ઞાન નથી પરંતુ જે કાંઈ અનુભવ છે, તે આધારે આ પુલડાં રચી શક્યો છું. તે ખાતર પરમ કૃપાળુ પરમાત્માનો ઉપકાર માનું છું.

આ પુલડાંની વસ્તુ શ્રી ધુળીઆના ઉપાશ્રયમાં-આત્મા અર્થી ક્રિયાપાત્ર ગુણવંત ગુણના ભંડાર શાસ્ત્રોદ્ધારક બાળ-પ્રદ્યારી મહાપુરુષ મુનીશ્રી ૧૦૮ અમુલ્ય ઋષીજી મહારાજના વ્યાખ્યાન દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શક્યો છું. તે ખાતે તેઓશ્રીનો રૂણી છું.

પોતાને માથે અધાગ કામનો બોજો છતાં આ પુલડાં જોઈ, તપાસી સુધારી આપનાર મારા પરમ સ્નેહી રા. રા. ભાઈ બાલકૃષ્ણ કાશીનાથ કવીનો આ જગોએ ઉપકાર માનું છું.

આ પોથીમાં શરૂઆતમાં “ઘરવીતિ” વિષય નાંખેલ છે, તેનું કારણ દેશ પરદેશના વર્તમાન બાણવાવાળાને ઘરમાં-ગામમાં કે દેશમાં શું છે ? એ ખગર લાગ્યેજ હોય છે. કાંઈક એવી અત્યારની પ્રવૃત્તિને લઈ દાખલો ખેસાડવા દાખલ કરેલ છે; કે આવાં ગુણુશાળી પાત્રો આપણે ત્યાં છે. તેઓના ઉંચ ગુણો ગ્રાહી હોઈ લેવા લાયક છે. છતાં એ વિષય કુલડાંથી નિરાળો રાખ્યો છે.

ભુલચુક માટે ક્ષમા માગું છું.

શુભેચ્છક,

વીરચંદ લાલચંદ શાહ.

સુવાસિત-કુલડાં

* અર્પણ-પત્રિકા *

શાહુલ વિ. છંદ

મોઘેરાં કુલડાં કરે નજર તો, સ્વર્ગસ્થ માખાપને;
લાવો એ ગમતા હતા નિજ મહી, અર્પું છું એ આપને;
રંગો શ્રેષ્ઠ સુવાસથી મધમધે, સૌના મને ગોઠતાં;
ઝીલો વત્સલ સ્નેહથી દ્વિકરમાં, સુવાસથી ફેરતાં. ૧

સેવક:

વીરચંદ લાલચંદ શાહ.

અનુક્રમણિકા

વિષય	પૃષ્ઠ
ધરવીતિ	૧
કુલછાપ ૧ લી	
૧ અરિહંત સિદ્ધ આચાર્યને	૧૭
૨ આદીનાથ અગ્રત	૧૮
૩ સદા સોહાગી	૧૯
૪ સરિતા ચત્રાવી	૧૯
૫ ધોતો કાદવ	૨૦
૬ ભુલ્યો ભવમાં	૨૨
૭ દાન નહીં શીળે	૨૩
૮ સત સધ્યું નહીં	૨૫
૯ દિનાનાથ આધાર	૨૫
કુલછાપ ૨ છ	
૧ ધર્મ ધામ શાન્તીતણ્	૨૮
કુલછાપ ૩ છ	
૧ શાને જીવ ગુમાવ અવસર	૩૬
૨ મરણ છે સાચ જીવ સંગી	૩૭
૩ રંગટ શીદ કુલાતું	૩૭
૪ સખા ! જન સંતને ચરણે	૩૮

૫ જીવ મોહ પાસે	૩૯
૬ વિના ભક્તિ નથી મુક્તિ	૩૯
૭ રખ ઓ દિનકી તયારી	૪૦
૮ નેકી માર્ગ વિસાર્યો	૪૧
૯ જગત મોહિનીથી	૪૨
૧૦ નજર કર દેખલે	૪૩
૧૧ નથી કેા જગતમાં	૪૪
૧૨ કેવાં અમૂલાં	૪૫
૧૩ શાણા અંધુ કરોને વીચાર	૪૬

કુલછાપ ૪ થી

૧ સુણો અર્જ ભાષ	૪૮
૨ વાયો વા અભિમાનનો	૪૯
૩ સુધારો સ્થિતિ વીધવાની	૫૦
૪ કુડાં તોલ રાખી	૫૨
૫ ચલત ચલત ચાલી	૫૩
૬ વખત પ્રથમ ઓ જનનો	૫૫
૭ માતા ઉત્તમ પોપણે	૫૭
૮ સાઈ કદી ન બને તમ થકી	૫૮
૯ મારગ સીધો મોક્ષનો	૫૯

કુલછાપ ૫ મી

૧ હતો શુદ્ધમાં	૬૨
૨ નાણો શ્વાસ તણી	૬૩

૩ આકરી ભાવનાવાળા	૬૪
૪ કાળું કાજળ	૬૪
૫ જે સારૂ વસ્તુ લીધી	૬૫
૬ અશુચી ભરી	૬૬
૭ કરે જીવ કર્મો	૬૭
૮ દયાનાં આદરો કામો	૬૯
૯ ના થાયે પ્રભુ ભક્તિની	૬૯
૧૦ કમાણી પુર્વની	૭૦
૧૧ કરો વ્યય જ્ઞાનનો સારો	૭૧
૧૨ આશા નામ સરિતા વહે	૭૨

કુલછાપ ૬ ફી

૧ એવો અણમૂલ અવસર ક્યારે આવશે ?	૭૩
--------------------------------	----

કુલછાપ ૭ મી

૧ સારી વાત તમારે કાજે	૭૬
૨ દુખે તે ભરીયો	૭૬
૩ બંધન તુટ્યા રે	૭૭
૪ પૂન્ય ઉદય પામ્યો	૭૭
૫ પેલો તે ધરમ	૭૭
૬ ગાજતે વાજતે	૭૮
૭ દેનાર ગાજોના તમે	૭૯
૮ માતાથી અધિકો	૭૯
૯ દોષ માન્યો ન રાવણે	૮૦
૧૦ વિદ્યા નીચ જનો તણી	૮૦

सुवासित कुलवं-

∴ દોહરા ∴

મંછા બચુ નવલ બેનડી, ગરવો ગાભૂ વીર;
સાસરવાસે વીજ્યા, ભાંડૂ પાંચ ગંભીર. ૧

ત્રીધયિ ! તમ બાળકો, સુખમાં રહો સદાય;
મધમધતી સૂવાસથી, કરો ઉજવલ તમ કાય ૨

હૃદય ભાવને નીર્મળો, રાખી પ્રભુ પર પ્રીત;
કામો કરીને ઉજળાં, ભવ સાક્ષ્ય ખચીત. ૩

અખંડ એવાતણે રહો, દિકરીઓ ગુણવાન;
શુભ આશિર્વાદ વીરનો, બનો તમ પુણ્યવાન. ૪

ધરવીતિ.

૧ વૃતાંત.

હોહરા.

શૂરી ભૂમિ રસ ભરી, નામ ઠાઠીયાવાડ;
જાડેજાનું રાજ્ય છે, પોષાતા સહુ લાડ. ૧
જામ કીર્તિવંત રાજવી, વર્તે મંગળ માળ;
જામનગર શુભ આશરે, આટકોટ સુમહાલ. ૨
ગામ આટકોટ શોભતું, સુખી પ્રજા ભરપૂર,
પ્રસિદ્ધ એ પૂરાતની, ઇતિહાસનું નૂર. ૩

(૨)

ગંગ સમી સરિતા વહે, બાહર નીર અગાધ;
વસે લોક બધી જાતના, બલે બુરે સંગાથ. ૪

એ ગામે વાસો વસે, ઉંચ જ્ઞાતી વણીક;
અઢાણી કુટુંબ હીરલા, ૧ધના-૨ધારા ધનીક. ૫

ધારશી વંશ વેલડી, ટોકરશી ભાગ્યવાન;
અઢાર એકાણું સાલમાં, જનમ્યા સુ પુણ્યવાન. ૬

તેના દીપક બે દીવડા, રાગ લક્ષમણ સાર;
રળીઆત બાઈ ઉદરે, અનુક્રમે અવતાર. ૭

મોટેરા ૩બુરાભાઈ છે, ૪લાલભાઈ સગીર;
સુવાસ મેળવી સામટી, દયા નીતિ સધીર. ૮

પુજ્ય પિતાશ્રી માહુરા, લાલચંદ ધર્મીય;
ઓગણી પંદર સાલમાં, જન્મ થયો સુમીય. ૯

(૩)

તસ ધરણી મહાસતી, જીવીબાઈ સુનામ;
કસ્તુરબા અપર નામ છે, શુશીળનું શુભ ધામ. ૧૦
જનુનિ મુજને સહોદરાં, ભાંડરૂં પાંચ સુધીર
૧વીર-૨પ્રાણુ-૩અમુ બાંધવા, ૪જયકુંવર ગંભીર. ૧૧
રેવા સુનીષ્ટ બેનડી, વર્તે આનંદ રેલ;
અમતક દિન છે સોહિલા, કર્મો ખેલત ખેલ. ૧૨
તડકા છાંયા વાદળી, આવે છે ખચ્ચીત;
વર્ણન કરૂં દીન દોહલા, ટુંકામાં ઉચીત. ૧૩

લલિત છંદ.

છપન આવિતો, સાલ દુખણી, નવ પડી વર્ષા, બુદ એકઠી;
નવ થયો જરા, પાક મોલતો, ટળવળે વિના, અન્ન લોકતો. ૧

---

૧ વીરચંદ ૨ પ્રાણુચંકર. ૩ અમૃતલાલ ૪ જયકુંવર
(અપર નામ હેમકુંવર.) ૫ રેવાકુંવર.

કઠણુ કાળથી, દુઃખ જુખના, અવિશયે થયાં, દીન દુઃખના;
 મરણુ વાટડી, બીન બાખરી, જન અને પશુ, પ્રાણિ બાંભરી. ૨
 ગરિબ આપડાં, લોક તો થયાં, તબ યથાશક્તિ, આપવા મંડયા;
 અન્ન ને જળે, તોષિયા ધણાં, મદદ આપવે, ના કરી મણા. ૩
 નજર દ્રવ્ય છે, આપુ દાનનાં, ઇશ્વરસપિતાલ જે, ધામ ધાસના;
 અંદર આશરો, આપિયો દુખી, અન્ન ને જળે, આપિયા સુખી. ૪
 સુખ દુખે વીતી, સાલ આકરી, સુરિ સતાવની, સાંપડી ખરી;
 તરત આવિયો, રોગ પાપિયો, નફ્ટ કાલરા, કોધ કોપિયો. ૫
 મમ પિતા હયાં, રોગ કારમાં, અમ સુખો હયાં, ક્ષીણુવારમાં;
 વદ અશાડની, ચોથ પાપણી, ગળિ ગદ્ય સુખો, થાપ આપણી. ૬
 કળકળ્યાં અમો, શોક પામિયાં, જનનિજે અમો દુઃખ લાગિયા;
 સર્વ સાગવા, આપુ અન્યને, ગળગળાં થયાં, સર્વ સાથને. ૭
 હૃદય ધા થયો, ઉર માતને, ન વિસરે ધડી, મુજ તાતને;
 સરિર રોગથી, ક્ષીણુ દેહ જો, ધર કરી ગયો, ચીત રોગ જો. ૮

---

૬ શેઠ ટોકરશી. ૭ અમારી ધાસ નાંખવાની વખારનું
 નામ ઇસ્પિતાલ છે.

જગત રીતને, સાધવા ગયા, વલ્લભિપૂર તે, ગામમાં ગયા;
 દરદ જોરમાં, આવિયું તિયા, ખજર તારથી, આવિ આહિયાં. ૯
 તરત હું ગયો, માતને મળી, સરસ વાતથી, રાત નીકળી;
 સમય અંતનો, શુભ ભાવથી, લલુપતા નહીં, શુદ્ધ સાનથી. ૧૦
 પગ જમાન તો, એ વળા તણાં, સરસ ચાકરી, રાખિ ના મણા;
 બંધુ મોહને, દીલથી કરી, છુટિ ન તુટિની, સાંપડે જરી. ૧૧
 વદ ત્રિ માહની, તીથ ઉગલી, સરગ ધામની, વાટ લીધલી;
 મરણ માત એ, વીશુ નામને, સરસ મેળવ્યું, ઉંચ ધામને. ૧૨
 પતિ પિછે ગયા, જુજ આંતરે, અવધી સાતહી, માસ ફક્ત રે;
 ન ધરિયો અંગે, સાળુ સાડલો, સકળ તોડિયો, જગત ફાંસલો. ૧૩
 વિરહ માતને, તાતનો થયો, દુખદ ધાવ તો, કારમો થયો;
 દિવસ જાનને, માસ તો ગયા, વરસ આવીને, ચાલતાં થયાં. ૧૪
 તડકિ જાંચડી, કર્મની સતા, ન હતિ કે પિડા, આપુજી હતા;
 સર્વંત ઓગણી, છોંતરે થયા, સ્વર્ગવાસ તો આપુજી ગયા. ૧૫

પુરિ હતી તમે, ખોટ ખાપુજી, સમપિતૂ અને, માત આપજી;
 જગત રીતડી, એમ ચાલતી, હરખ શોક એ, સ્વાર્થ ભાળતી. ૧૬
 કરમ ખેલ એ, નાય નાયતાં, ભરમમાં પડ્યા, જીવ રાચતાં;
 ધરમના સંગે, જીવ સુખિયાં, નરમભાવથી, વીર ભાંખિયાં. ૧૭

૨ સંસ્મરણો.

આધવજી સંદેશો—એ રાગ.

વડીલોના ગુણ આવે જ્યારે યાદમાં,
 હૃદય દ્રવે ને ઉલટે મનોગત ભાવજો;
 અંતર ઓછું કેમ સમાયે કાળજે ?
 ખાલી કંઈ કેઠો એ હૃદય સ્વભાવજો. વડીલો. ૧

“ મોટો ” કહેનારી માયાળુ માવડી,
 તાંડે હેત સંભાળી હૈયું ભરાયજો;
 અવનર્વી જ્ઞાનની કરેલ તેં જે ગોઠડી,
 બચપણના સંસ્કારો કદી ન ભુલાયજો. વડીલો. ૨

(૭)

શાળા બનાવી ઘરઆંગણુ તેં પ્રેમની,
બાળક શીક્ષણુ આપ્યું નીતિ ને ન્યાયજો;

અસત્ય ચોરી આદી અવગુણ તાજ્યની,
રીત બતાવી આપ વર્તન કરાયજો. વડીલો. ૩

આપ ખોળાના આપેલા જ્ઞાને કરી,
હોય વર્તતા કાંઈક એ સદ્ભાવજો;

પુણ્યવંત માતાજી પ્રતાપ એ આપનો,
કેમ ભુલાયે ઉચ દુહયના ભાવજો. વડીલો. ૪

‘ મોટો ’ કહેતાં હૃદય ઉછાળા મારતું,
થઈ ગયાં એ ભાવના હવે અભાવજો;

ગુણુ ઓશીંગણુ શી રીતે બનું આપનો?
વાસ મોક્ષમાં હોજો સુખદ એ ભાવજો. વડીલો. ૫

પૂજ્ય પિતાજી ! આપ તણા વાત્સલ્યનો,
હીસાબ હોય ન જો છે અમુટ અમાપજો;

(૮)

લાડ કોડે પાલનને દીધી સાનજી,
ભદ્રીક શાન્ત સ્વભાવ ગુણ અથાગજો. વડીલો. ૬

હતો આપનો ભક્તિ ગુણ સર્વોપરી,
આનુપુર્વિ ફેરવે લેવાયે અન્નજો;

ખારખજો ને એકખજો પણ આપની,
માળા પુરી ન થાયે તેમાં મન્નજો. વડીલો. ૭

આજ્ઞા પાળી મોટેરાની પ્રેમથી,
વર્તને અમ શીક્ષા બતાવી તાતજો;

^૧બાપુ ^૨ભાઈજી ને ^૩મા ^૪ભાભુ સ્નેહથી,
વચન પાળ્યાં મન લાવી અતિ ખાંતજો. વડીલો. ૮

શ્રેષ્ઠ ભાવના ઉંચા આદર્શો વળી,
હુતી દયા ગરીબોની દીલમાં દાઝજો;

માગું વારસો રૂડાં એ સદ્ગુણનો,
જેથી થાયે ઉભય લોકના કાજજો. વડીલો. ૯

---

૧ પુત્ર્ય ટોકરશી. ૨ પુત્ર્ય ભુદરજી. ૩ પુત્ર્ય રળીયાનખાઈ.
૪ પુત્ર્ય હરીખાઈ.

૧ બાપુ ગુણ વર્ણવ્યા ન જાયે આપના,
 હાજર ને ગેરહાજર મુજ માવીત્રજે;
 ખોટ ન દીધી દેખવા એવી ભાવના,
 દીધાં અંતર આશીર્વાદ પવીત્રજો. વડીલો. ૧૦

અણુઘટતાં ઉછાળાં કોઈ આવતાં,
 વીરમતાએ આપના સદ્ભાવજો;
 હતી અમોને આપની શીતળ છાંયડી,
 મોકલિ દો સ્વર્ગેથી આશીશ નાવજો. વડીલો. ૧૧

દયા દાન સંતોષ ધીરતા તો ઘણી,
 માયાળું તેમજ આનંદી સ્વભાવજો;

આપસદ્ગુણે અતીશય શુભસૌ પામિયા,
 તેનો અનુભવ ૨કારજો દ્રષ્ટી થાયજો. વડીલો. ૧૨

૧ પૂજ્ય ટોકરશી. ૨ પૂજ્ય ટોકરશીના કારજમાં પરગણા ખરચ કરેલ, મોંઘવારી સખત હતી. લગભગ ચાર હજાર માણસો થયેલ. કોલેરા ફાટી નીકળેલ હતું, પાંચ પચીસ માણસને લાગુ પડેલ પરંતુ એક પણ માણસ બચી નહીં.

(૧૦)

બાપુ ! માત-પિતા રૂઝુમુક્ત હું આપનો,
થાઉં શી રીતે નથી અન્ય ઉપાયને;
ઈચ્છું સ્વર્ગે આપ સુખી એમ ભાવતો,
વંદન વીર કરે શીશ નામી આપને. વડીલો. ૧૩

શાદુલ વિકીડિત છંદ.

માયાળુ મમ માત તાત તમને, શાતા હજો સ્વર્ગમાં;
સુધારી ગત લોકની સુકૃતિથી, પોચ્યા હરિધામમાં;
આભારી મુજને કર્યો સમજતો, વિદ્યા અને જ્ઞાનમાં;
ઉછેર્યો બહુ લાડ કોડ મમતે, તોખ્યો સહુ વાતમાં. ૧

ઉપકારો અગણીત શા ઉચરવા, નાપાર કો પામતો;
પાણી સાગર ના મપાય ત્યમ આ, માવીત્ર ગુણોગણો,
આશીર્વાદ અમી ભરી નજરતો, છાઈ છવાઈ હતી;
એ ભાવે વીર ભાન આગ્યું નજરેં, આભાર એતો અતિ. ૨

૩ પરોણા-ચાકરી.

દોહરા.

અમ કુટુંબે થઈ ગયા, દામા શેઠ સુ નામ;
તસ ધરણી જે તારૂણી, લાડકી બાઈ નામ. ૧

અપર નામ તેના નિમા, અમ સૌ બોલત એહ;
સવંત ઓગણી ત્રેપને, સ્વર્ગસ્થ થયાં જેહ. ૨

વરસ દસની ઉમરે, ગયા પરલોક નાથ;
રંડાપો લાંબો થયો, ગાળ્યો સુમતિ સાથ. ૩

લગલગ સૈકો ભોગવી, આવરદા અતિ લાંબ;
પ્રવૃતિ એણે આદરી, દ્રષ્ટી પોંચાડી લાંબ. ૪

અતિથી સતકારે કર્યું, ઉજળું જીવન જન;
ફરે બઝારે માણસો, છે કોઈ મીજમાન. ૫

પાંચ સાત તો રોજના, વખતે વધી પણ જાય;
રસોઈ સ્વહસ્તે કરે, અંગે ઉગાંગ ન માય. ૬

(૧૨)

પ્રતીદીન એ પ્રવૃત્તી, આનંદે દીન જાય;
વચે બની એક વાતડી, સુણવા જેવી થાય. ૭

ગામ ધોરાજી એ ગયાં, હતું પીયર સુધામ;
એક વખત નદીએ ગયાં, કપડાં ધોવણુ કામ. ૮

સમેા હતો લુટપ્રાટનો, વખત એવો નકામ;
આવી પોંચી ટોળકી, વીશ બાવીશ તામ. ૯

લુટ કીધી છે ચાલતી, હતો ખેરાં સંગાથ;
થંભી ગઈ સહુ ઝોરતો, કહે બચાવ તું નાથ. ૧૦

નાની માએ પેખિયો, એકનીં પડી પિછાન;
હતો તે સૌનો મોવડી, અંગે તે પેલવાન. ૧૧

આડા પૂરી ઉભા રહ્યાં, બોલ્યાં તેનિ સાથ;
પીછાણો કાંઈ ઠાકરા, હુએ હજી મમ હાથ. ૧૨

ખુબ ખવરાવ્યાં રોટલા, આ હાથે તમ દેહ;
અદાણી કુળની કામની, વીચારો મન તેહ. ૧૩

(૧૩)

ઝોળખી તે લોઠો પડ્યો, ખોલે મુખથી આપ;
વસ્તુ સ્વીકારો આપની, કરો માપ મુજ પાપ. ૧૪

ખોટ નથી મુજ સાસરે, બણો સહુ વૃત્તાંત;
મારી વસ્તુ રાખી લો, પુરી કરો મન ખાંત. ૧૫

પાછી આપો હુંટ જે, અન્ય સ્ત્રીઓની જેહ;
મારી લઈને શું કરું, અન્યને આપી છેહ. ૧૬

સમજી મન ભડ ભારથી, પાછી દિધી બધી હુંટ;
ગયા ત્યાં બ્યાંથી આવિયા, મુકી બધી હુંટ હુંટ. ૧૭

નાની માની શ્રેષ્ઠતા, ઉંચ લાવો જણાય;
નીતિ હુંટારા તણી, ઝોછી તો ન ગણાય. ૧૮

ઘણું વર્ષની વાતડી, કેતાં બાપુ કથાય;
યથાચીત વીર સાંભળી, ગુંથી કાવ્યની માંય. ૧૯

૪ બાળુડાં.

ઓધવજી સંદેશો-એ રાગ.

બાળ કિડા બાળુડાં તમ કેમ વીસરું;
ચંપક-ટીલું અને નથુભાઈ જો;

(૧૪)

ટુંક અવધિએ આવીયા અમ આંગણે;

લાડ કોણુ અવસરે સંચરિયા ભાઈ જો. બાળ૦ ૧

પુનીત પગલાં તમ તણું અમ ખારણે;

અંતર અભીલાષ લેવા ઘણો લાવ જો;

મોકલશું શાળા પેન પાટી હાથમાં;

પરણાવશું વયે આવતાં એ ભાવ જો. બાળ૦ ૨

વેપાર રોજગારે મળશે સહાયતા;

ભણાવશું વળી ધર્મ નીતિના ભેદ જો;

અંતરમાં ઉછાળાં એવાં આવતાં;

પ્રવાસ તમ પૂરણુ થયે અંતર ખેદ જો. બાળ૦ ૩

ખપ તમારાં ઘણાં ભાઈની બેનને;

બેનબાને આણુલે શોભે વીર જો;

હાલ ચાલને કાલાં ઘેલાં તમ બોલડાં;

ચીરે અંતર સ્મરણે ન રહે ધીર જો. બાળ૦ ૪

ઉમેદ હતી મોટકી તમ માત તાતને;

સુપુત્રથી સંસારના લેવાં લાવ જો;

(૧૫)

સ્વપ્ના તુલ્ય આગમન પુત્રો થઈ ગયાં;

ભર દરીયે ડુબ્યા નાણ્યે અમ નાવ જો. બાળ૦ ૫

આ આંખે બાળુડાં તમેને લાળીઆં;

ખેળે ખેલાવ્યાં ખુંદાવી ગોઢ જો;

લટકામટકાં જોયાં અવનવાં લાતના;

એ સ્મરણે આવે અંતર પ્રમોદ જો. બાળ૦ ૬

ઓછે રૂણે બાળુડાં તમે આવિયાં;

રૂણ ખાતાનાં સરખાં થયાં ખે પાસ જો;

રહ્યું મન વાળવું એવાં લાવથી;

એ આશીશ વીરની સ્વર્ગ તમ વાસ જો. બાળ૦ ૭

ૐ શ્રી અસિઆઉસાય નમઃ

સુવાસિત - કુલડાં

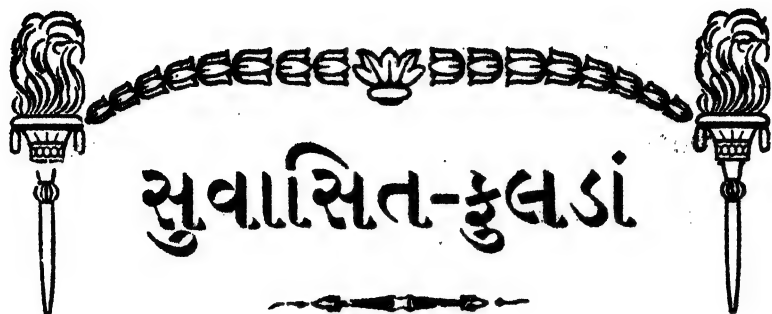

* દોહરો *

ફારે સુવાસ અતી ભલી, આ કુલડાંની માંય;
ધરણા હોય જો આપની, ગ્રહો હૃદયની માંય.

રચનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
વીરચંદ લાલચંદ શાહ
રે. આટકોટ, લાલ ધુળીઆ.

કુલંઘાય ૧ લી.

* સ્તુતિ *

૧ દોહરા

અરિહંત સિદ્ધ આચાર્યને, વંદન કરું કરજોડ;
ઉપાધ્યાય સહુ સાધુને, સત્કારું મન-કોડ. ૧
પંચપદ એ છે સાશ્વતા, છે સકળ જગતનું નૂર;
દાતા છે મુક્તિ તણા, સમર્થે વિધ્નો દર. ૨

(૧૮)

નાલાયક તો હું ખરો, માર્ગ મુઝયો નહિ નેક;
અધમેદ્ધારણુ આપ છે, રાખું મનની ટેક. ૩
આશ્રય લીધો આપનો, ગાંધ્ય ગ્રહ્યાની લાજ;
વીર ઉચારે ટાળશે, ભવ ફેરાઓ રાજ. ૪

૨ શાર્દૂલ વિ. છંદ

આદીનાથ અજીત વંદુ સંલવો પ્રેમે નમૂં નાથને,
અશ્લી સૂમતિ જનજી પદમને સત્કાર્ણ સુપાર્શ્વને;
નેહો ચંદ્રપ્રભ નમી સુવિધને પ્રાર્થુ સદા ભાવથી,
સ્વામી શીતળ જનદો અંસ વંદુ જેથી છુટું કર્મથી. ૧
વાસુજી વિમળો પ્રભો અનંતને ધર્મ પ્રભો નાથજી,
શાન્તી જન કુંથો નમો અર મલી વાંદુ મુની નાથજી;
હા! બહાલા નમિ નેમ પાર્શ્વ રટતો ધ્યાતો વર્દ્ધમાનને
ચોવીશે જનવર વીર સ્તવતો લે મુક્તીના સ્થાનને. ૨

(૧૯)

૩ સીખરણી છંદ

સદા સોહાગી ભૂ વિજયી સ્પુરણા નિત્ય કરજો,
સુવિદ્યાની દાત્રી મુજ હૃદયમાં પૂર્ણ વસજો;
દયાળુ ઓ દેવી સકળ અમીની દ્રષ્ટી ધરજો,
તરંગો બુદ્ધિના વિમળ વીર ઉરે વિહરજો. ૧

૪ હરિગીત છંદ.

સરિતા ચલાવી જ્ઞાનની સુણી મુખે વીરજનજી,
ભારત કર્યું સૌ ઉજળું સુત્રો પચાવી હૃદયજી;
ઉતાર્યું વર્તનમાં સદા કાયા તપાવી તપ થકી,
વંદે ગુરૂ ગૌતમમુનિ ઉરના અતિ ઉલ્લાસથી. ૧

ગણધર બન્યા વીર જનના દીપાવ્યું વીર સુતજીતને,
ખોદ્યું બની ગણ ઇશ પોતે પ્રેમથી સહુ જગતને;
ધારા ચલાવી પ્રશ્નની ને કેળવ્યું શુભ જ્ઞાનને,
સંશય નિવારી પૂર્ણ પ્રભુએ તોષિયા પદ શિષ્યને. ૨

(૨૦)

અંતરાઈ કેવળ જ્ઞાનની, હોતાં પ્રભુની હાજરી;
પાળ આડી પ્રભુ મોહની, બાંધી રહીએ આકરી;
થયો વાસ પ્રભુનો મોક્ષમાં, લાધ્યું કેવળ જ્ઞાનજી;
વિર વંદે ગુરૂ જોતમને, કર્યો આત્મ ઉદ્ધારજી. ૩

૫ શાર્દૂલ વિંછંદ.

ધોતો કાઢવ-દોષ શોધ પરનાં એમાય રાચ્યો હતો,
કાન્તા સાથ રચ્યો પરચો કનકમાં શેઠાઈમાં માણતો;
“ મારા માફક કે નહીં જગતમાં ” સત્તા સદા હાંકતો,
સારાં ભાગ્ય ૧અમોલ લેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો. ૧

સેવા આપ તણી કરી ન રજ જો રાચ્યો સદા વ્યંગમાં,
મારી પામરતા કશી હું રમરતો ઘોડે ચઢ્યો ગર્વમાં;
યોગી આપ સમા કદાચ મળશે પાપી ન કે હું છતો,
સારાં ભાગ્ય અમોલ લેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો. ૨

---

૧ ગુણવંત ગુણના ભંડાર આત્માર્થી ક્રિયાપાત્ર શાસ્ત્રોદ્ધારક
મહામુનીશ્રી ૧૦૮ અમુલ્ય રૂપીજી મહારાજ.

ગૂણો આપ તણા અગૂણ મમ જો છેદું કિન રાતજો,
 શા માટે સંગરૂં ગુણી ગુણુજતો ત્યાગી સદા આપજો;
 શાસ્ત્રોદ્ધારક આપનેજ સ્મરતો લાવો સદા ભાવતો,
 સારાં લાગ્ય અમોલ ભેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો. ૩

પામ્યો ઉત્તમ દેહ માનવ તણો ક્ષેત્રે સુઆર્થે વસ્યો,
 કુળે શાહ વણીક જીન શરણો નયને જરા જોઈ લ્યો;
 વીચારો મનથી શું સાર્થક કર્યોં લાખે રૂપી તામતો,
 સારાં લાગ્ય અમોલ ભેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો. ૪

ધારા અમૃત બોધની વરસતી ઢીલા થતા દોરજી,
 એ બોધે ઉપજી ઘડી રસકૃણ તો ઝમોતી રકુંપિકા સજી;
 આણ્યો માનવમાં હૃતો નરપશુ દાતાર છો આપતો,
 સારાં લાગ્ય અમોલ ભેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો. ૫

કૃપા કાંઈક ભારતી લગવતી વીચાર હૈડે રમે,
 શાંતીદાયક ઉર્મિઓ મનમંહી ઉગે અને આથમે;

---

૨ સકૃણઘડી પુસ્તક. ૩ અણુમોલ-મોતી પુસ્તક. ૪ રસકુંપિકા પુસ્તક.

(૨૨)

સીંચ્યેઃ દીપક ઓધરૂપ ધૃતથી રાખ્યો દીવો બૂઝતો,
 સારાં ભાગ્ય અમોલ લેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો, ૬
 ધૂળીઆ સમક્ષેત્ર ભાવર્થો ભર્યું સાતા શમું ધારજો,
 શ્રોતા શ્રાવક થોક લોક જમતો યાચું સ્થિરે વાસજો;
 પીછાણો અમ ભાવ પૂર્ણ હૃદયો વીર પ્રિતે યાચતો,
 સારાં ભાગ્ય અમોલ લેટ મળતાં ઉત્સાહમાં રાચતો. ૭

૬ કવાલી.

ભુલ્યો ભવમાં અરે ભટકું, પંથ નથી સુજતો સારો;
 તમે છો ભોમીયા મારા, વિભુ કૃપાથી ઉગારો. ભુલ્યો. ૧
 તણાયો જગત દરીયે હું, નથી જડતોજ કીનારો;
 તમે તારૂં ખૂડતાના, વીશ્વતારક મને તારો. ભુલ્યો. ૨
 જરા જન્મદિનાં રોગે, નથી મર્ણાદીનો આરો;
 તમે છો વૈદ રોગીના, પ્રભુ ભવ બ્રમણ નીવારો. ભુલ્યો. ૩

નથી કીધાં કંઈ એવાં, ખરા કર્મે મળે સહારો;
 છતાં દરીયા દયાનાં છો, આપનું ગિરદ વિચારો. ભુલ્યો. ૪
 અદ્ધમોદ્ધાર પદવીને, દયા સિંધુ ન વીસારો;
 આશધરી વીર આ પ્રણમે, ખાંહ્ય ઝાલી દીનને તારો. ભુલ્યો. ૫

૭ એાધવજી સંદેશો-એ રાગ.

દાન નહીં શીળે સંતોષ ન આવીઓ,
 તપ તપી કાયા ન દમી ભાવ અજ્ઞાનજો;
 ધર્મ તણો અંકુર અંતર નહિ ઉગીઓ,
 નિષ્કુળ સજયું ભવ ભ્રમણ મમ માનજો. દાન૦ ૧
 અંગ અગન ઝરે ક્રોધ થકી તન તાપમાં,
 દુઃખ જળાવે લોભ તણી રે સાયજો;
 મસ્તક ભમવ્યું ચડી માનને ચાકડે,
 મોહ અને મમતાએ જીવ મુંઝાયજો. દાન૦ ૨

(૨૪)

જન્મ થયો મુજ ભવ પૂર્ણ થવા કાળજો,
ગયે ભવે ન કર્યું અત્યારે આમજો;
ભવીધ્યનો નહિ જોગ સજાયા સાજને,
ગતિ ત્રીશંકુ પેરે બનશે જીવજો. દાન૦ ૩

મન મેલું મુખ મીકું એવી હાલતે,
હાંલિક આચરણે મનથી મલકાયજો;
કીધી કલંકિત પર દોષો વહી જીભને,
નિરખીને પરનારી નેત્રો નિંદ્રજો. દાન૦ ૪

એમ બંધાયો અવગુણ કેરા તાંતણે,
આવી બાજી હાથે મટી મીઠાયજો;
કોની પાસે કહું કે અરજી સાંભળે,
ક્ષમાવાન પ્રભુ તારણ આપ બચાવજો. દાન૦ ૫

અનાથના દો નાથ સહુ એવું કહે,
બુકતાના બેઢી લ્યો વીનતી કાનજો;

(૨૫)

સમર્થ અન્ય ન આપ સમા જગમાં દિસે,
વીર છો મંગળ મૂર્તિ લેજો ભાળજો. દાન૦ ૬

૮ લલિત છંદ.

સત સદ્યું નહીં, જૂઠ્ઠામાં રહી; પરનિંદા કરી, ચાડીચૂગલી;
વ્યસનમાં ધણો, ભાવ ઉમટયો, નિજ વખાણુથી, હર્ષ તો થયો. ૧
સકળ જીવને, દૂષ આપિયા, નિજ સમા નહીં, જીવ લેખીયા;
પરધને રહ્યો, લાલચે ખુરી, કપટને ધરી, દંભ આદરી. ૨
પર ત્રિયા કરી, પ્રેમ વાતડી, છત હતી છતાં, દાન આખડી;
છળ દગા કરી, પાપ આદરી, જન ઘણાં ઠગ્યાં, માનથી ભરી. ૩
કથન કેટલાં, ઓચરૂં પ્રભો, અનંત ભૂલનો, ભોગ હું વિભો;
શરણુ થાપજો, માફ આપજો, કરગરી કહે, વીર નાથ ઓ! ૪

૯ ભુજંગી છંદ.

દિનાનાથ આધાર દુખી જનોના,
ન ભેશોજ દોષો અમારા મનોના;

(૨૬)

ઘણું ઢોપનું ઠામ હું નાથ આંહી,
ન ભાવો રહ્યા શુષ્ક આચાર માંહી. ૧

નથી દીનતાને લધૂતા ધરાની,
નથી ઉર આરા ઠસાવી ગુરૂની;
અવિશ્વાસ કીધો સુપથે ન ચાલ્યો,
અશ્રદ્ધા ઉરેં ધર્મ ના શુદ્ધ પાળ્યો. ૨

નથી સંત સંગાતી કીધી અરેરે,
નથી કીધી સેવા સુ સાધુ લગારે;
કથા પ્રેમ નાંહી મને છે ઉદાસી,
રૂચી ના વિભુ નામ સ્મર્યું સુવાસી. ૩

નહી ધ્યાન કીધું સ્વધર્મે પિછાની,
નહીં નિર્ભિમાની મદેથી ગુમાની;
છકયો મોહ છાકે ફસાયો મમત્વે,
નહીં ભાવ આણ્યો સુધર્મ પરત્વે. ૪

કથા કેટલી વર્ણવું પાપકારી,
નહીં એક સદ્ગુણ તો લાભકારી;

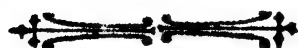
(૨૭)

પરાયા દિઠા દોષ ને સ્વ છુપાવી,
ખરા સાધનો ભાન વીના ફગાવી. ૫

ફસાયો ભમ્યો મોહ-માયાનો વાંસે,
ખતાવી શકું કેમ મોં આપ પાસે ?
તથાપી કૃપાના પ્રભુ આપ સિંધુ,
ખચાવો દયા લાવીને દીનખંધુ. ૬

વિસામો વહાલાં દુખીયા જનેનો,
ન આધાર જેને તું આધાર તેનો;
પિતા માત છે દેહધારી જીવોનાં,
ક્ષમા એ હુથીયાર નામી પ્રભુનાં. ૭

કછોડૂ ખને નાથ છોડૂ કદાપી,
ન માવીત્રના લાવ પલ્ટે તથાપી;
વઢે વીર વંદે પ્રભુ શીરનામી,
મટાવો ઉપાધી લવોની સુનામી. ૮

કુલછાબ ૨ જી.

દેવ-ગુરુ-ધર્મની પરીક્ષા.

૧ દોહરા.

- ધર્મ ધામ શાન્તી તણું ગતી શુભ કરનાર;
ઈચ્છે સૌ એ ધર્મને, જે છે તારણહાર. ૧
- છતાં અચંખો ઉપજે, ધર્મ નામે કંકાસ;
ઓથ ધર્મના નામનો, યુષ્મ મચાવે ખાસ. ૨
- ધર્મ શાશ્વતો એ કહી, મોક્ષધામ પણ એક;
મારગ કીધાં જુજવાં, નામ પાડયાં અનેક. ૩
- ગામ મુંબઈ જાવણો, દીશા અલગ જનાર;
કો દક્ષીણ કો માળવા, કો કછથી આવનાર. ૪

ધ્યેય સર્વનું એક છે, મારગે લેદ ભાવ;
કો કાંટાને ઝાંખરા, વાઘ વડ્ડો પ્રભાવ. ૫

ચોર હુંટારા ભામટા, હુંટે છે વન ઘાટ;
ખીક ગણી છે મારગે, તજવી વસમી વાટ. ૬

ચેતનહારો ચેતશે, લેશે નિર્ભય વાટ;
નહીં ચેતે ને જીવડો, નેશે ઘરના વાટ. ૭

મારા તારા લેદમાં, લપટાયો જે જીવ;
કોઠી કાઢવ કાઢશે, મેળવશે ન શીવ. ૮

પારખી તમે ચાલજો, જે હોય ખીક રહીત;
યુક્તિ એક છે એહની, શુભ પ્રમાણ સહીત. ૯

દેવ ગુરૂ ને ધર્મની, કસોટી કરો પ્રમાણ;
ધર્મ દેવ બે છાળડા, ગુરૂ ૧સોયો તે જાણ. ૧૦

સોયો બરાબર તો ખરો, તોલ થયો નિરધાર;
આઘો પાછો હોય તો, તોલ અચોક્કસ ધાર. ૧૧

પ્રથમ નજર શુદ્ધ લક્ષ્મી, નીચે કરો તપાસ;
 સુકાનિ સંસાર નાવનો, જીવા દોરી ખાસ. ૧૨
 સકળ ધર્મને માન્ય જે, પડરીપુ જે ગણાય;
 કામ ક્રોધ મદ મોહને, લોભ મત્સર જણાય. ૧૩
 કરો કસોટી એહથી, શુદ્ધ કંચન પરખાય;
 ખાદ્યું નહીં છુપશે, અદલ ઇન્સાફ થાય. ૧૪
 છદ મસ્ત તણા ભાવથી, અલગ તદન ન થાય;
 કમ કરવાની ભાવના, ખટક હોય મન માંચ. ૧૫
 વૃદ્ધી થાય એ રીપુની, તજવા એવાં કામ;
 જાણુ અજાણુ દોષ તો, ન કરવાં ધરી હામ. ૧૬
 એ ખટકાની વાનગી, તપાસો ઉર વિચાર;
 અનુક્રમ આપ આગળે, પીરસાશે સુ ચાર. ૧૭
 કરે નારી મન ભાવતી, એક કે ચાર પાંચ;
 વિષય વીકારમાં રમે, નચાવે નુતન નાચ. ૧૮
 એટલેથી પતે નહીં, દુષ્ટ કામ જવર રોગ;
 સતી શીયળને હુંટિને, અખળાનો લે ભોગ. ૧૯

ત્યાગી એ કામ ભોગના, દેખ લીઓ શુ શીળ;
 ક્રીયા એ સર્વ ધર્મની, મનાવે એ દયાળ. ૨૦
 ક્રોધ તો સ્વભાવે વસે, ધગધગતી અંગાર;
 લે દંડુકા ને મારતા, સણસણતા અપાર. ૨૧
 આવેશ ક્રોધ આવતો, કરે જીવ હિંસાય;
 વસ્ત્ર જલાવે આપના, આપ આપે જીભાય. ૨૨
 મદ તબચો છે કેટલો, તપાસો રાખિ નેક;
 છત્ર ચમર ને પાલખી, સેના સિપાઈ અનેક. ૨૩
 ચોપ છડીદાર ને વળી, વસ્ત્ર જરીજર તાર;
 રાજ સાયખી માલતા, દેખો તારણહાર. ૨૪
 હું પોળો શેરિ સાંકડી, છે અકડમકડ ચાલ;
 જગ પુજો અમને તમે, કરી દેશું તમ ન્યાલ. ૨૫
 મોહુ નીવાર કેટલો, કયાસ કરો તમ ચાર;
 બાગ બંગલા સામટા, કુટુંબ ને પરિવાર. ૨૬

શું કમી છે ગૃહસ્થથી, યતાવે કોઈ યાર;
 છતાં લીખ માગે સહી, તૃષ્ણાનો નહીં પાર. ૨૭
 દોરા ધાગા ચાલતા, લમાવે લોળિ નાર;
 પુત્ર પ્રાપ્તિને કારણે, ને વશ કર ભરથાર. ૨૮
 લોલ નિવાર પરીગ્રહો, મુકયો કીંચિત માત્ર;
 જર જમીન ભેડે ત્રણે, છુટયાં નહીં રતી માત્ર. ૨૯
 ઈર્ષા અગ્નિ અંગે જરે, મત્સર નહીં અભાવ;
 ગુણી પુરૂષના ગુણને, મનાવે અવગુણ લાવ. ૩૦
 ભરપૂર એ છ દોષથી, ગુરૂ કહેવાય કેમ;
 નિષપક્ષપાતે તોલના, કરો સર્વ માન્ય જેમ. ૩૧
 ખુડશે તે કેમ તારશે, તારશે તરણહાર;
 વેશ દેખી મતી ભુલશે, ઓળખજ્યો આચાર. ૩૨
 સાચા ગુરૂતો એ ગણો, હોય સાચા નિગ્રંથ;
 ષડ રીપુનાં એ રીપુ, જંગ ખેલે તે સાથ. ૩૩

એ રીતે કરો પારખું, દેવ ધર્મે જણાય;
 ષડ રીપુ જે પોષતાં, કેમ દેવ ગણાય ? ૩૪
 ધર્મ જે એમ જોલતો, ષડ રીપુની સહાય;
 ઉત્તેજના દે એહને, કેમ ધર્મ મનાય ? ૩૫
 ષડ રીપુ જેણે જીતિયા, કેવાણું અરિહંત;
 વિત રાગ દશા જેહની, સાચા એ ભગવંત. ૩૬
 ધર્મ એ જેણે શીખવ્યું, તજે ષડ રીપુ સાથ;
 વીતરાગે જે પડ્યો, દર્દ દર્દ કરે (એ) કવાથ. ૩૭

સત્ય તત્ત્વ સમજી કરી, ગ્રહો જે હોય સત્ય;
 મતાંતર જાળને તજી, સમજો સત્યાસત્ય. ૩૮
 પક્ષપાત કરો વેગજો, વીચારો ધરિ નેક;
 મતભેદ તેને ના સુજે, સો શાણે મત એક. ૩૯
 સત્ય જુઠ કદી ન નીપજે, કોડ કરો ઉપાય;
 પાંચ ને પાંચ તો નકી, સમજો દસજ થાય. ૪૦
 છતાં નીરક્ષર નીકળે, કહે નવ કે અગીયાર;
 પણ સમજી તેને કહે, મુરખનો સીરદાર. ૪૧

(૩૪)

કંચનને ગાળી કરી, મેળવી અંદર ધૂળ;
દુધ પાણીને એકઠાં, અમૃત વિષ નિભેળ. ૪૨
સત્યમાં જુઠ મેળવ્યું, કરી અર્થ અનર્થ;
લભાવ્યાં ભોળાં લોકને, નીજ તૃપ્તિને અર્થ. ૪૩
સત્યતત્વને ગોપવ્યાં, મતમતાંતરે ખાસ;
બ્રમમાં નાખ્યા માનવી, વાળ્યું સત્યાનાશ. ૪૪
હુશે આત્માર્થી જીવડાં, કરશે ગ્રહણ સાર;
ઝવેરી ઝવેર પારખે, રાંકનો નહીં ભાર. ૪૫
ધા ખમે હથોડા તણાં, સ્ફટિક નીશ્ચય થાય;
ભઠીતાપમાં નીકળે, તે શુદ્ધ કંચન થાય. ૪૬
ધર્મ સળ કહે એમજે, પડ રીપુને નસાડ;
છતાં અચખો એટલો, વર્તને જહુ લખાડ. ૪૭
શિથીલ આચારે થયાં, ઇચ્છા પોષણ કાજ;
મતભેદને આગે ધરી, કર્યાં આપણ રાજ. ૪૮
દેખે એવું સૌ કહે, રોષ ધરશે ન ચાર;
વ્યક્તિગત ટિકા છે નહીં, મન દ્વેષ ન લગાર. ૪૯

(૩૫)

કીધું નહિ કેા ઉપરે, વિચારવાની વાત;
વર્તન સુધરે આપણાં, થાય સૌ ભલીભાત. ૫૦
બંધ જેસતી પાઘડી, કદી કોઈને થાય;
સમજે નહિ એ આપણી, બહુ જોડ જગત માંય. ૫૧
છતાં જગે નાસ્તી નથી, બહુ નિઝંથ જણાય;
બહુ રતના વસુંધરા, ન્યાય સિદ્ધ ગણાય. ૫૨
દેવ અરિહંત જાણિએ, ગુરૂ નિઝંથ ગણાય;
ધર્મ વિત રાગ ભાળિઓ, શ્રધ્ધા વીરચંદ માંય. ૫૩

ફુલછાબ ૩ ૭.

વૈરાગ્યના પદો.

૧ રાગ-ભૈરવી. (દીનાનાથ દયાળ-એ દેશી.)

શાને જીવ ગુમાવ અવસર, હાથ છૂટયો લાગશેના;
હાથ છૂટયો લાગશેના, હાથ છૂટયો લાગશેના. શાને. ટેક
પુણ્યના ઉદયે મળ્યો નરદેહ, માની લે અરે તું;
ફેંક શીઠ ચિંતામણિ, પાછિ મૂરખ તું પામશેના. શાને. ૧
તીર સાગર પામિયો, આપટ બહુ કરડી સહીને;
ગાફલ રહી કાંઠો ગુમાવે, બાણુતો પછિ આવશેના. શાને. ૨
સૂખ સૌ વીતરાગ શરણે, અન્ય જૂઠું સર્વ ભાસે;
મિથ્યા જગતની જાળમાં, ખુંચ્યો પછી તું છુટશેના. શાને. ૩
ધર્મ મારગ ઓથ લેજે, દાન-તપ-શિયળ ભાવે;
અચલ સ્થાન વીર વરજે, છુટયો કર્મે બૂડશે ના, શાને. ૪

(૩૭)

૨ કવાલી.

મરણ છે સાચ જીવ સંગી, જનમ સાથે જરા વળગી;
રાક્ષસી કૃત્યની કફગી, પિછાની ચેતને શાણા; ૧
ન કરવા ચેન ને ચાળા, કર્મના ખેલ છે ન્યારા;
ચલાવે કાંટમાં પાળા, પિછાની ચેતને શાણા. ૨
સિંહનું બાળ બની સંગે, ફરે બકરી તણે રંગે;
ભુલ્યું એ લાન નિજ અંગે, પિછાની ચેતને શાણા. ૩
સંભ્રમે ખોઈ સરહારી, લપટી કર્મેથી નાહારી;
ચડી અજ્ઞાન અંધારી, પિછાની ચેતને શાણા. ૪
પરાર્થે દેહ અર્પોને, તજી દો દંભ-દર્પોને;
ન પોષો નીચ સર્પોને, પિછાની ચેતને શાણા. ૫
તજી દો ષડ્ રીપુઓને, કર્મ આછાં બનાઓને;
તને વીર મોહમાયાને, પિછાની ચેતને શાણા. ૬

૩ હોરી-દીપચંદી-રાગ.

ફાગટ શીઠ પુલાતું, છેવટ કર્મની વાતું. ફાગટ. ટેક
ચાર ગતિ દંડક ચોવીશ ચોનિ, ચોરાશી લાખો તું;
ભમ્યો તથાગી આજ પુલાઈ, શી સમજે મલ્લકાતું. ફાગટ. ૧

નારકી દુખ સદા અતિ દુષ્કર, પરવશ ખાધી લાતું;
 એકેન્દ્રીથી ચતુર્થીપણે, વેદના વેદી અઘાતુ. ફેગટ. ૨
 સોટા ખાધાં સંજ પંચન્દ્રીમાં, કેમ નથી સમજાતું;
 વીના અન્ન પાણી ટળવળતો, કેમ વીસારે વાતું. ફેગટ. ૩
 પારાવાર પમાય ન એનો, ઉપાય એક કરાતું.
વીર સદ્ગુણ શરણુ ગ્રહીલે, શીશ પ્રભુ ચરણે તું. ફેગટ. ૪

૪ ગઝલ.

સખા! જા સંતને શરણે, બની સૂક્ષ્મનો ખ્યાસી તું—ટેક.
 તજીદે કામ મદ યારી, લોલને માન દુખદાઈ;
 રાગ દ્વેષે મમત્વે ઓ! જીવ મન કર ઉઠાસી તું. સખા. ૧
 લક્ષ્મી જીવગીનો ના, પલકમાં છેડુ દેનારી;
 ઠગારિ ને લુટારિ છે, ન બન તે પર વિલાસીતું. સખા. ૨
 એહ મદ ભરજીવાનીનો, નકી દીન ચારનો ચટકો;
 દિવાનો તે થકી બનીને, ન થાતો નર્કવાસી તું. સખા. ૩
 જગત જંજાળ તજ માયા, નિરંજનની ધરી છાંયા;
વીર ચારીહુંત સ્મરિ નિત્યે, થજે મુક્તિ નિવાસીતું. સખા. ૪

૫ રૈખાતા. (વિદેશ વાટ જાઉં છું—એ દેશી.)

જીવ મોહ પાશે ભાન ભૂટી અંધ બની ગયો;
 બિછાવી જાળ પુંકી ભૂરકી જગતમાં ફર્યો. જીવ. ટેક.
 પંચ પ્રમાદે લપટિયો પડ્ રિપુને પોષીયા;
 કંચન તજી કથીરને અપનાવતો થયો. જીવ. ૧
 જાળ ઝાંઝવાથી ખ્યાસને છિપાવવા ફર્યો;
 અમૃતમાં ઝેર માની અવળે પંથ પરવર્યો. જીવ. ૨
 સમજાવ્યો શ્રી અંમોદ તોય રંગના ચડ્યો;
 સંતોષ ટેક સમતા વિણ રહ્યો અભાગિયો. જીવ. ૩
 ધરી લે અર્હત ધ્યાન મટે જન્મ મરણ તો;
 વીર ઇશ ચરણ શરણ ગ્રહી થા સભાગિયો. જીવ. ૪

૬ ગજલ કવાલી.

વિના ભક્તી નથી મુક્તિ, નથી સ્વર્ગે જવાતું હા!
 વિના સત્કૃત્ય આત્માથી, નથી સુખ ભોગવાતું હા! વિના. ટેક.

(૪૦)

લલે કર ડોળ ખાલી તું, છુપેના વાત એ પ્રભુથી;
કર્મ સહુ ભોગવ્યા વિના, નથી કેમે છુટાતું હા ! વિના. ૧

થતાં જગ કાર્ય પડછંદે, પામશે આપશે તેવું;
લલા વટ વૃક્ષ વાવીને, ચહે કાં આંગને તું હા ! વિના. ૨

લઇ સત્સંગની ગોળી, હૃદયના મેલને કાઢી;
કરોને સાફ અંતરને, પછી પ્રેમે ચહાવું હા ! વિના. ૩

અનુકંપા અને શ્રદ્ધા, સત્ય નિતી ધરો વીરા;
વીરે ચાચ્યું ઉમળકાથી, ધરી ધ્યાને ધરાતું હા ! વિના. ૪

૭ રાગ-આશાગોડી.

રખ એ દિનકી તયારી,
લલાલાઈરખ એ દિનકી તયારી. ટેક.

ગઈ જળ યૃવા અંગ ન ચાલે,
થરથર છુટે કંપારી. લલા ૧

વૃદ્ધ દશા જળ રોગસે વ્યાપે,
સંખધી છોડે ચારી. લલા ૨

(૪૧)

મિથ્યા તન ધન મહેલ ખગીયા,
સમજ વિવેકે વિચારી. લલા૦ ૩

પાપ પુણ્ય હો સાથ ચલે,
કોઈ નહીં સૈયારી. લલા૦ ૪

મળી તક વીર ભજે ભગવાના,
અંતે એનીજ ચારી. લલા૦ ૫.

૮ રાગ-આશાગોડી.

નેકી માર્ગ વિસાર્યો,
અલ્યા પ્રાણી નેકી માર્ગ વિસાર્યો. ટેક.

રાચ્યો બદીમાં કર્મ કર્મચો,
અવળાઈમાં અથડાયો. અલ્યા૦ ૧

શીશ નમાવ્યું ના સંતને ચરણે,
અહંતાએ અકડાયો. અલ્યા૦ ૨

આંખે અંધાપો સંત દર્શનમાં,
રામા પ્રેમે પકડાયો. અલ્યા૦ ૩

(૪૨)

કાને બધીરતા વ્યાખ્યાન વખતે,

નાટક રાગે જઠકાયો. અલ્યા૦ ૪

પગે પાંગળો ધર્મ કણીએ,

અધર્મે તું ખડકાયો. અલ્યા૦ ૫

જીલે તોતડો પ્રભુ ભજવામાં,

વીકથામાં હુડકાયો. અલ્યા૦ ૬

મહોબત વીર કરો ભગવાના,

આશ્રય એકજ સહાયો. અલ્યા૦ ૭

૯ નાથ કેસે ગજકો બંધ છુડાયો-એ રાગ.

જગત મોહિનીથી પન્થી લલચાયા,

ખુરિ લાલચે માનવ મોહ્યાં. જગત૦ ટેક

જર જમીન ને જોડે ભરેલા,

મદથી છકેલને જોયા;

તેય ખીચારા સુખને શોધે,

પણ ન જડે મન મોહા. જગત૦ ૧

(૪૩)

શેઠ આકર ગરિબ અન્ય પાસે,
ના મળે સુખ સોયા;
યુવા વૃદ્ધ બાળ તપાસ્યા,
શાન્તિ નથી મન ખોયા. જગત ૨
રોગી લોગી જોગી જોયાં,
ચીત્ત સમાધિ ધોયા;
વખત વીતાવે હાયવોયથી,
પાપ પંથમાં પ્રોયા. જગત ૩

વીર સત્ શ્રીને જાણ્યા વીના,
કેવળ પાણી વલોયા;
સદ્ગુરુ કેરા ચરણ ચર્ચાને
અંતરના મેલ ધોયા. જગત ૪

૧૦ ગઝલ.

નજર કર દેખ લે સખકો, કવણ શાન્તિ ગઈ તેરી ? ટેક.
દેખ ઘર ખારમેં હૈયા, કબીલા કુટુંબ લે શોધી;
નારી અરૂ પૂત લાઈયા, ધને હૈ શાન્તિ કર ખાત્રી. નજર ૧

(૪૪)

બગીચા બાગ છુપાઈ, અગર તનમાંહિ સંતાઈ;
પટારા પેટી લે જોઈ, હશે ત્યાં નકુર નમેરી. નજર ૨
નહીં સંસારમેં મિલતી, તુજ પાસસે તુજકો;
રાખ સંતોષ દિલમે તો, સફળ આશા હુએ તેરી. નજર ૩
સંત ચરણે મન લગા દે, અચલ શાન્તિ મિલે અપને;
વીર સત્સ્વરૂપને પરખી, મિટાદે જન્મકી ફેરી. નજર ૪

૧૧ કવાલી.

નથી કો જગતમાં કોઇનું, છતાં ઉદાસ કાં થાઓ ?
મળી જે પૂર્વના જોગે, નશીબી આપની ખાઓ. નથી. ૧
વૃથા સોચો ચલિતને કાં ? જરા ખોલો હૃદો મનથી;
પંખી સાંજે મળ્યા તરૂએ, પ્રભાતે વિખરનારાઓ. નથી. ૨
રહ્યા કેદી સાથ જેલેં, ધર્મશાળે વસ્યા પંથી;
પ્રભાતે વિખરાયાનો, કરે કોણ શોક શાળાઓ ? નથી. ૩
સ્વભાવેં નાશવંતી છે, કર્મે રચના રચી ભારી;
મતી મુંઝાણી પ્રાણીયા, સંસાર સંગી કાં થાઓ ? નથી. ૪

ભૂલીને જાન સંસારે, વૃથા દુઃખ માંહિ કાં કુલો ?
 પીછાની નિજ સ્વરૂપ બહાલા, સદા વીર મંગલે છાઓ નથી. ૫

૧૨ ઇન્દ્રવજ્ર વૃત્ત.

કેવાં અમૂલાં સમભાવી તત્વો,
 મીઠાં મધુરાં પરિપૂર્ણ સત્વો;
 શાન્તી દયાને સમતા કહેલાં,
 શીળ ક્ષમા સત્ય દયા વહેલાં. ૧

ભૂલી ગયો ઓ પ્રભુ ! વેણુ તારાં,
 ના સંઘરાયા જરી ઉર મારાં;
 હોતાં ખરાં લક્ષ મહીં ન લીધાં,
 આડીજ ચાલે પરિચાણ કીધાં. ૨

એવો છતાં ઓથ પ્રભૂ તમારો,
 પાપી ભલે ! દીન દયાળુ ! તારો;
 આત્મા કરે ઉન્નવળ વીર પ્રેમી,
 ખાવીંદને હાથજ ન્યાય સોંપી. ૩

૧૩ સીતાજીના મહીનાનો રાગ.

શાશ્વત બંધુ કરેને વિચાર, આપણુ કયાંથી આવીયા;
અનંતા ભ્રમણે અવતાર, માનવ ભવ પામીયા;
વ્યર્થ ના ખૂવો ધારી દ્યો મન, હાથ લાગ્યો હીરલો;
વચનો જનજી કેરાં શ્રીકાર, માનો ખાંડ ખીરલો. ૧

દયા માર્ગે છે મુક્તિનાં દ્વાર, હીંસા નર્ક ખાણુજો;
શત્રુ છે કામ ક્રોધ ને મોહ, મત્સર મદ દુષ્ટજો;
વળી લોભસહિત ના એ છ, છે ઘાતી આત્મ ગુણના;
તજી દેવા એમાં છે લાભ, દ્રોહી ધર્મ મુળના. ૨

સત્ય રસ્તા જતાવ્યાં છે ચાર, દાન શીળ લાવના
ઉત્તમ તપનો છે આચાર, પૂરે મના કામના;
મમતામાં ખુડયા જે જીવ, લીધી નર્ક વાટ જો;
સમતા સરખી જે જીવ, શ્રેણી શ્રેષ્ઠ માટ જો. ૩

કરી શાતા ને આપી સુખ, જીવ સંતોષિયા;
કરી જેણે અનાથને સહાય, દીન જન પોષિયા;

(૪૭)

વસે હૃદયમાંહી કૃપાય, જાણ્યો દીન આવતો;
ધર્યું ખડ્ગ ક્ષમા ગુણવાન, હૃદય તે દીપાવતો; ૪
સદા ગાયા છે ગુણીના ગુણ, નિંદાને નીવારતો;
સત્ય શીળને છે સંતોષ, આદર જીવ પામતો;
અસત્ય ને રાચ્યા અશીળ, અસંતોષના કામિયા;
ખરડાયાં એમાં જે જીવ, વ્યર્થ ભવ વીતાવિયા. ૫
કરી ભક્તિ સુતીર્થે ચાર, જેણે સદ્ભાવથી;
નિવારી અહંતા આદર, લઘુતા સ્વ ભનથી;
તજ દુરાશ્રદ્ધને જીવ, ગ્રાહી ગુણ ભાવશે;
નિવારી શત્રુતાનો ભાવ, મિત્રતા વસાવશે. ૬
અનાચાર તજીને જે નર, સુશીળ પંથે ચાલશે;
જન્મ સુધારીને તે જીવ, મુક્તી પંથે મ્હાલશે;
તજ રાગ અને વળી દ્રેષ, સમભાવે ચાલશે;
કહે વીર રાખોને ધીર, મુક્તપુરી મ્હાલશે. ૭

કુલછાત્ર ૪ થી.

નીતિના પદો.

૧ રાગ-બનઝારો.

સુણો અર્જ ભાઈ એક મારી, છે જનતાને હિતકારી-ટેક.

પુત્ર કલત્ર આડીવાડી, હોતાં સુખી સમજે સંસારી;

એ છે વાત કર્મ અધિકારી, છે જનતાને૦ ૧

થયો પુત્ર ન કદિ એક નારી, કરવી ખીજી ત્રીજી શું નારી?

ગણો કેમ રીતી એ સારી, છે જનતા૦ ૨

છતાં પ્રાપ્તિ થઈ ન વિચારો, જેવા ભાવિ ભાવ ઉર ધારો;

વલખાં માર્યે ન સિદ્ધિ થનારી, છે જનતાને૦ ૩

હોયે પૈસા કુટુંબનો જોરો, પચાસ સાઠેં નવી શું ખોજો?

જેસો શરમ નહિ પરવારી, છે જનતાને૦ ૪

શીઠ અખળાનો ભવ ખાળો, રહ્યો એકે વાળ ન કાળો;
તમે ભોગ લાલસા સારી, છે જનતાને ૫

વિના પુત્રે ગતિ નહિ સારી, બ્રમણ એ છે તદન નકારી;
શુભ કર્મે શાન્તિ મળનારી, છે જનતાને ૬

જીવ જનતા છેટી મોટી, જાત વૈકુઠે થાત ન ખોટી;
જેથી શુદ્ધ કર્મ સંગામી, છે જનતાને ૭

કદી નામ રાખવા ધારો, ઉપકારેં દુખી દિલ ઠારો;
તો રહેશે નામના તમારી, છે જનતાને ૮

છે નામ અમર જગ જેનાં, જગદુ ભામાશા એનાં;
વિક્રમ ને હરિશ્ચંદ્ર દાની, છે જનતાને ૯

પુણ્યે નામ ગતિનો વાસો, ખોલી આંખ હૃદયની તપાસો;
રહો મનની મમતા મારી, છે જનતાને ૧૦

કરોદાન પુણ્ય વિભુ-ભક્તિ, જેથી મળશે અવિચળ મુક્તિ;
કરો સંતોષે કૃતિ સારી, વીર વિનવે વારંવારી. ૧૧

૨ શાર્દૂલ વિં છંદ.

વાયો વા અભિમાનનો દુખદળો, ચીંતા અતી ચીતને;
ગોથાં એ ખવડાવશે વમળતો, ભુલ્યા નહી ભીંતને;

કન્યા વીક્રય દોલ તો ગડગડે, સુણે ન કે સહેલથી;
ઉછાળો વર વિક્રયો સરજ્યો, શેઠા ઘરે પેલથી. ૧

માગે છે વર બાપ રોક રકમો, સોદો પછી થાયને;
લેવાણા નર ખાનદાનિ અપરે, ઉંચા ચડી જાયને;
ખાત્રી એ ચપલા તણી હૃદયમાં, પાકી હશે શેઠજી;
રે'શે કાયમ સાદ્યખી સમજને, તેની કરે વેઠજી. ૨

માજાના સરખા મણી સમજને, વર્તો ભલી ભાતથી;
શ્રીમંતો ન કરો ગુમાન મનમાં, ઉંચા ન હો નાતથી;
વેચાણો વરના ન હોય સમજે, બુદ્ધિ થકી વીચરો;
ચાળે એ નવલે ચડી નહિ તમો, ખાના ખરાખી કરો. ૩

માયા, ના બથમાં સમાય મુઠમાં, દાડઃ નફી દોહલાં;
કુડાડો પગ વાગશે તમ કર્યાં, તે દીન છે દોહલાં;
સ્થિતીનો પલટો સદાય સરજ્યો ખાટા મિઠા દીન તો;
ઢંકા ઉથલ કાયદો અટળજે, છે વીર નીર્માણ તો. ૪

૩ ભુજંગી છંદ.

સુધારો સ્થિતી વીધવાની વિચારી.
કરો જેમ શાન્તી રહે સુખકારી;

કરો વતનો તે ભણી ભાવ આણી,
વહો વાક્ય મીઠાં મધુ પ્રેમ આણી. ૧

ન લેખો કદી વૈતરી એ તમારી,
ન લેખો કદી ચોરટી કે નઠારી;
ન લાચાર એ અજ્ઞ વસ્ત્રે બનાવો,
ખળે ચીત એવાં કુવેણો ન ગાઓ. ૨

કરી ખવાર કર્મે કટારી લગાવી,
ભરો મીઠ કાંઠી તમે ખાં ચડાવી;
કહી રાંડના શુકની માં ગણો કાં ?
કરો દર્શને મોહું વાંકું અરે કાં ? ૩

ગણો જોગમાયા રહે પ્રહ્લયર્યે,
સતી સાધવી છે ભક્તી આચરણ્યે;
ખરા શુકની એજ નારી ગણોને,
સુશીળે ખની દેવશક્તિ કહોને. ૪

ખજના કિલ્લી આપિ વીશ્વાસ રાખો,
કરો કાર્ય તેને પુછી જાત દેખો;

(૫૨)

રખો બાળ તેની નજીકે તમારાં,
ગળ શીર કામો કરાવો સુવાળાં. ૫
પછી આર્ય નારી તમે નીરખોને,
ન લેવી પટે તરિદ સુધારકોને;
ન દેવાં પટે થીગડાં લગ્ન બીજાં,
વહે વીર પામો તમે સુનતીજા. ૬

૪ ભુજંગી છંદ.

કુડાં તોલ રાખી કુડાં માપલાથી,
લખી લેખ જુઠાં ઢગીયા દગાથી;
કરી એકઠી એમ લક્ષ્મી વધારી,
ન દીધી સુમાર્ગે ખજીને વસાવી. ૧

ઘણા રાંક લુટી ચણાવી હુવેલી,
ખગીયા ખનાવી રચાવી સુવેલી;
રચી કાર ગાડી અને નાર આણી,
કરી વૈલવે વાસ સુદ્ધી ન આણી. ૨

સદા પાપ ભાગી બની શેઠ પેરી,
બની થેર વીશ્વાસઘાતી નમેરી;
કરી દ્રષ્ટ નારી પરાઈ અભાગી,
સ્વછંદે ચડીયો થયો હીણુ ભાગી. ૩

સ્વભાવે વિનાશી ટકે કેમ તારી,
ચત્રી ભય છોડી તને એ ધુતારી;
પછી હાયવોય કશા કામની તો,
બની છે તમી વીર તારી કરીજો. ૪

૫ માલીની છંદ.

ચલત ચલત ચાલી, જીંદગાની દગાળી;
પળ પળ નર દેવે, છેહ કાયા નહારી;
પ્રથમ દશક વીત્યો, બાળ ચેષ્ટા મહીં જ્યાં;
મનહુર મળી આવી, વીશ વર્ષો થયાં ત્યાં. ૧

ચટક કર ચડી છે, કાંધ ત્રીશે ચુરાની;
ધરમ ફરજ વીધે, લાન ભૂલ્યો ગુમાની;
મન ધન લલચાયો, ચાળીશે શ્રી વરાની;
ઉલટ સુલટ કીધા, દામ ફાળે દગાળી. ૨

નર પરવરિયાં છે, પાંચ દાયે ખિચારા;
 તન ખડલડ થાયે, મુખ ડાચાં અકારા;
 શિર પર પળિ આવે, શ્વેત ચેત્યો ન ભાવી;
 અધ ગઈ અવધીની, તો ન આશા સમાવી. ૩

નર તનુ ખર તુલ્યે, મુઠ મુર્ખે ગુમાવી;
 વય છ દશક આવી, તે બુઢાપે ફસાવી;
 અવસર નવ રૂઠી, ધાર વર્ષાંઢ કેરી;
 લણિ લણિ સંચ દાણો, કોણ કોઠાર ભારી. ૪

કમી ન થઈ શિતેરે, લાલસા તોય ભાઈ;
 થરથર થરરાટી, ચાલિ કાયાની માંહી;
 જગપતિ ચિત ભૂલ્યો, ઘાવ લાગ્યા તથાપિ;
 દશન પડી ગયાને, લાળ મૂખે પ્રસારી. ૫

વિષમ બહુ બુઢાપો, એશી મે વર્ષ આવ્યો;
 હલન ચલન લેતાં, લાકડી તો ન ફાવ્યો;
 પરહુરિ નિંદ રાતે, ચેન નાહી જરાએ;
 નિકળ દુખથી થાતો, શ્વાસ કઠે રૂંધાયે. ૬

(૫૫)

મરણ તબ પુકારે, થાવ તૈયાર પ્રાણી;
નરક તમ સંભાળે, પાપ કર્મોનિ ખાણી;
શુભ અવસર જોયો, કાચ સાટે મણીને;
વીર શરણ તમારો, તાર ટાણે અણીને. ૭

૬ દોહરા.

વખત પ્રથમ એ જીનનો, વર્તે મંગળ માળ;
આદ દેવ અરિહંત એ, રૂપલનાથ દયાળ. ૧
વીચરતા પૂર પાટણે, અપ્રતિબંધ વીહાર;
આવ્યા બાહુ બલિદેશમાં, કરતા ઉચ્ચ વીહાર. ૨
તક્ષ શિલાપુર આંગણે, મનોરમ જે ઉદ્યાન;
પધાર્યા પ્રભુજી બાગમાં, રહ્યા ધરી શુભ ધ્યાન. ૩
બખર થઈ બાહુ રાજને, હૈડે હર્ષ ન માય;
વખત થઈ ગયો સાંજનો, પ્રભુ વંદન ન જવાય. ૪
નીંદ ન લીધી રાતની, પ્રભુ દર્શનની ઉમેદ;
નગર શૃંગારને વળી, સેના સજ્જવી વેદ. ૫

સાજન માજન સામટા, અમીર ને ઉમરાવ;
 સાદ પડાવ્યો ગામમાં, સૌ પ્રભુ દર્શન આવ. ૬
 વીતિ રાત દિન ઉગીયો, સકળ તૈયાર થાય;
 થઈ જનતા સહુ એકઠી, સૌ પ્રભુ દર્શન જાય. ૭
 દીન ઉગે પ્રભુ વીચર્યા, ખીન ખોલ્યે વીહાર;
 સુણતાં સોચે રાજવી, ધીક મુજ અવતાર. ૮

ભાગ્યહીણો હું માનવી. ન થયો કાંઈ વિચાર;
 તનમલાટ અતિ આકરો, સોચે અપરંખપાર. ૯
 વીલે મુખ સૌ આવિયા, પાછા નગર મેઝાર;
 કળકળિત સૌ પામિયા, દુઃખ હૃદય મોઝાર. ૧૦
 હાલ પ્રવૃત્તિ એ ઉપનો, પ્રશ્ન એક ખચીત;
 ઉત્તર આપજો શ્રાવડો સમજી હોય ઉચીત. ૧૧
 ગાડી ઘોડા મોટરો, કોઈ રેલ પગપાળ;
 આડે દીન કે પળેસણે, મચાવે છે ધમાલ. ૧૨
 દર્શન કાજ મુસાફરી, જીવ દયા પ્રતિપાળ;
 મરે ત્રસ થાવર જીવ જો, લાલથી હાનિ વિશાળ. ૧૩

વિર હો ઝાઝી દીનનો, વળી હતા જગ નૂર;
 સંસાર પક્ષના તાતજી, મીલન હર્ષ ભરપૂર. ૧૪
 હતા આપશ્રી રાજવી, સાધનના શણગાર;
 પ્રભુ પોતાને આંતરો, હશે ઘડી ત્રણ ચાર. ૧૫
 ધારત જે એ રાજવી, પોંચત પ્રભુનિ પાસ;
 ધાર્યો વેપાર ખોટનો, એટલે મુકી આશ. ૧૬
 ભાવ તેનો ને સંપદા, આપણી શિ વિસાત;
 વળી ધર્મની લાગણી, છતાં રહ્યાં પછાત. ૧૭
 વિચાર કરવા દાખલો, ધર્યો આપની પાસ;
 વીર વીનંતી એટલી, કરશે વિચાર ખાસ. ૧૮

૭ શાર્દૂલ વિં છંદ.

માતા ઉત્તમ તોષણે શરિરની, એ તોલના કોઈ ને;
 ચિંતા શોષણ દેહની સમજ ને, અગ્ની સમી હોય ને.
 સ્ત્રી હોયે તન તોષણે સરસ એ, શીળે સદા દીપતી;
 વિદ્યા ભૂષણ કાય વીર સમજે, શૃંગારમાં કીમતી.

૮ વૈદરલી વનમાં વલ્લવલે-એ રાગ.

- સાંરૂં કદી ન બને તમ થકી, ભુંડું કરશેો ન ચાર;
 સુકાયું દયા ઝરણુ તમ તણું, બહેતું અવર શીદ ટાળ. સાંરૂં. ૧
- રાંકને કદાચ રાબડી, તરશ્યાને તેમ નીર;
 નવસ્નાને જો આપથી, ન દેવાયાં હીર ચીર. સાંરૂં. ૨
- આપે કોઈ કદી હોંશથી, નહીં કેશેો ન આપ;
 ભુંડાઈ એવી ના કરો, લેશેો માં કોઈ પાપ. સાંરૂં. ૩
- માગણુ આવીયો આંગણે, હા ના કરવી તમ લાર,
 લાત પાટું તેને મારવી, નહીં તમ એ અધીકાર. સાંરૂં. ૪
- દાન દેવું કદી ના બને, ના હોય જો તમ લાવ;
 થાપણુ ધરમાદા નામની, ઓળવશેો ન રતીપાવ. સાંરૂં. ૫
- દરદ કદી દુખીયા તણું, જલ્લે કર્યાં ન તલભાર;
 હશશેો નહીં તે ઉપરે, નિર્લજ થઈ નરનાર. સાંરૂં. ૬
- સહાય કરી ના સ્વ ણાંધવે, છતી શક્તિ પૈઈભાર;
 જોરે પૈસાને તેહના, ગળીજા ના ધરખાર. સાંરૂં. ૭
- રાંડી મુંડી નાત જાતની, ન લેવાણી સંભાળ;
 ગરથ તેનું આપ ગોપવી, બનજો ન તેનો કાળ. સાંરૂં. ૮

(૫૬)

આપી નહીં મદદ બાળને, વિદ્યાભ્યાસના કાજ;
અવર કોઈ નર આપતો, ન કરજે એ પર દાઝ. સાં. ૯
ભલાઈ ના થાયે તોલમાં, પાભાર વિશેષ અપાય;
ગળચવા શા માટે ગળે, આપવા બરાબર માંય. સાં. ૧૦
કદી જીભ મીઠી ના બને, છતાં કર કડવી કેમ ?
ગટર પાણી ઉલેચવે, વહે વીર સરે ન નેમ. સાં. ૧૧

૯ દોહરા.

મારગ સીધો મોક્ષનો, કીધો છે જીનરાય;
દાન શીજ તપ લાવનો, ઉલેખ શાસ્ત્ર માંય. ૧
વર્તે પ્રવૃત્તિ આપણી, વર્તમાનની માંય;
કૃત્ય તપાસો હાલનાં, સોચોને મન માંય. ૨
દેશવટો દઈ દાનને, રોપ્યાં લુંટના રાજ;
શાહુ ચોરીને આઢરી, સર્વે મુકી માજ. ૩
ગરીબ પરસેવા તણાં, રચ્યાં છે ઘરખાર;
કોર્યાં કાળજી ગરીબનાં, ધર્યા અંગ પરિવાર. ૪

મણી માણેકે લાલિયાં, જવાહિર નહીં પાર;
 લોહી તરસ્યા માનવી, ધન ધાને ચિકાર. ૫
 ગરીબ ટળવળે ખાપડાં, અન્ન વિના અપાર;
 લેશ ગરજ નહીં તેહની, સ્વકામે દુશીયાર. ૬
 સરિતા વહેન મૂકિયા, શીળ ને સઢાચાર;
 અવળ જુઠ વધાવિયા, આચરે ન વિચાર. ૭
 જુઠાં તોલ ને માપલાં, જુઠ જોલી લખાડ;
 વેપારે વણજે કરી, ઘોળે દીવસ ધાડ. ૮
 ધર્મે તણજો લગાવિયો, વેવારે પણ એમ;
 સેળ લેળ કરી જુઠની, આપણી પુરત નેમ. ૯
 અભરાઈએ ચડાવિયા, તપ મારગ દસ ખાસ;
 પુટ ધધો અવળ ધર્યો, વાળ્યું સત્યાનાસ. ૧૦
 ગામ ઘર અને દેશમાં, નાત પરનાત તમામ;
 પાડી પુટ વેર વેરિયાં, કરી નારદી કામ. ૧૧
 ભાવના ભાવ ઉડી ગયો, વસ્યો જઈ આકાશ;
 માથાકુટને મોતરી, શ્રધ્ધા નહીં અવકાશ. ૧૨

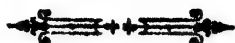

(૬૧)

મારામારી આહરી, શબ્દ વાક્ય ના અર્થ;
આપ આપ મગજે કરે, ન સમજે કાંઈ ગર્થ. ૧૩
અશ્રદ્ધા કીધિ ધર્મમાં, ભણાચાર મતિભ્રમ;
સુખ કેવાં એ ભોગવે, ફરે થઈ ચીતભ્રમ. ૧૪
રસ્તા ભુલ્યા માનવી, દાન શીળ તપ ભાવ;
હુંટ, જુડ, પુટ, માથાકુટે, આપ જુડાડ્યા નાવ. ૧૫
વસવસો ઘણો વીરને, પ્રભુ તું દીન દયાળ;
સન્મતિ સુજાડ સર્વને, તુંજ તણાં અમ બાળ. ૧૬

ફુલછાયા ૫ મી.

દ્રષ્ટાંતિક પદો.

૧ ભુજંગી છંદ.

હતો શુદ્ધમાં ચંદ્રમા તેજકારી,
નભેં વાસ અર્પે અમી સુખકારી;
ખરે કીરણે શાંત શાતા સન્નવી,
રૂડો શોભતો રાતકાળી મિટાવી. ૧

હતો એ કળા સોળ ધારી શશીજે,
પુજે પ્રેમથી દેવ માની મનુજે;
હતો એ મહીમાં શુ દીનો મિલાપી,
રખે ભૂલતા પુણ્યશાળી તથાપી. ૨

દશા ઉલટી ને બદીમાં ફસાયો,
કળા હીણ તેજે વદીએ કરાયો;

થતી દીન દીને કળા ક્ષીણકારી,
પ્રસાર્યો જગે ગાઠ અંધાર ભારી. ૩

ગુમાબ્યું બદી સંગ સૂનૂર ભારી,
અકારી બનાવી વદી રાત કાળી;
ભલા માનવી નીરખો આંખ ખોલી,
ચમત્કાર જુઓ બદી હાથ તોળી. ૪

તજી નેકિ રાચ્યા બદીમાં મનુષ્યો,
ભુલ્યા ભાવી ખેઠા ગુમાવી શુ શીખો;
નઠારી કરી જીવંતગાની અકારી,
વધારી લીધી જન્મ-મૃત્યુની ફેરી. ૫

ન આણી દયા જીવ દુખી થતાની,
ચલાવી કટારી ગરીબો ગજાની;
કથે વીર ખાશે કમાણી તમારી,
હઠો પાપથી પુન્ય કામો વધારી. ૬

૨ શાદુલ વિં છંદ.

નાજી શ્વાસ તણી પ્રતીત જરીએ, ઓચીંત દેશે દગો;
આવ્યો આંગણ ૧ખીંદ કેમ ફરશે? દયે ૨ખીંદડી એ સગો;

આવ્યો કાળ નહીં ખમિ ટગમગે, તાશં સગા સાગવા;
સર્પે ઉઢરને લીધો ઝડપથી, દેશે નહીં ભાગવા. ૧

ખાળે તેતરને ગ્રહે નજરથી, જુકતી બગો મચ્છની;
સીંહોથી હરણો શકે ન સરકી, એવી ગતી જીવની;
આવી કાળ અચીંતનો ઝડપશે, દેશે બધી મત્તમાં;
ખાજી વીર સુધારી લો ધરમથી, શાણા પ્રદો સાત્તમાં. ૨

૩ મનહર છંદ.

આકરી ભાવના વાળા; તપીયાને જપી સાંચા;
પૂજા ઇચ્છી ગાત્રો ગાળ્યાં, નીચાણે ભમાવીયાં;
ધારો કરણીના વંધ્યા, ઇચ્છી ન ગુમાવ ભાયા;
સંતો સાધુ ને સંન્યાસી, નીચાણે ભમાવીયાં;
વાવે ના જો કોઇ શાણા, જીર ઘઉં બાજરિયા;
કડબા કાજ એ મોલો, સ્વભાવે કડબિયા;
સુખ સંપત્તિ સ્વભાવે, વસી શુભ કરણિયા;
રાખો વીર ધ્યેય મુક્તિ, તજીને જંજાળ આ. ૧

૪ શાર્દૂલ વિં છંદ.

કાળું કાજળ પ્રવેત કેમ બનશે ? ના ખારમાં મોલજો;
કાઢયું ના સુણયું તેલ રેતિ પિલતાં, ના લાંબ મીઠાશજો;

(૬૫)

કો કાળે ખમલા ન હુંસ નિપજે, ના ગર્વથી ગાયજે;
મુક્તી વીર કરો હજાર ન તજે, દુન્ટોજ દુર્વાસજે. ૧

વાણી કોયલ કાગના સમપણે, કયાં આંખ એરડજે;
હોડી કાગળની તરે ન જળજે, ના કોયલા ખેતજે;

ભાવે સૌ રમતા સ્વભાવ નિજજે, મૂકે ન સ્વભાવજે;
મુક્તી વીર કરો હજાર ન તજે, દુન્ટોજ દુર્વાસજે. ૨

૫ દોહરા.

જે સાડુ વસ્તુ લીધી, વ્યય તેનો ના સોચ;
જે તેનો સંગ્રહ કરે, ખિગડે થાયે સોચ. ૧

ઘીનો દેખો દાખલો, ખાધે સદ્વ્યય થાય;
સંઘરે વાસજ મારતું, વખતે વિષમય થાય. ૨

કપડાં કીધાં ખેરવા, ઘાલિ મુકયાં કખાટ;
ઉધેઇ જેવાં જંતુએ, લીધાં કરી ચપાટ. ૩

મકાન વસવાને કર્યાં, કર્યો ન તેમાં વાસ;
ધૂળ ધાણી પડી આખડી, થાય ભુતનાં વાસ. ૪

ઘોડો લીધો ખેલવા, ખાંધ્યો રહે મુકામ;
ખને હડીલો ખોટીલો, ગાંઠે નહીં લગામ. ૫

આંગ ઉદારિક સાંપડ્યું, કરમ કાપવા માન;
 મુક્તિ મારગ સાધવા, લાવો મનમાં ભાન. ૬
 સન્માર્ગે ખચ્યું નહીં, નહિ વણસતાં વાર;
 અછો અછો બહુયે કર્યું, પણ ઉતાર્યો નહિ પાર. ૭
 જપ તપ ને કીયા વળી, ધરો શુદ્ધ સતધ્યાન;
 તો વીરજ લેજે થશે, સુણતાં પ્રભુ-વખાણ. ૮

૬ ભુજંગી છંદ.

અશુચી ભરી વીર આખા શરીરે,
 કહો કેમ પાણી થકી થાય દુરે;
 રહ્યાં ચીપડા આંખ માંહી અતિશે,
 રહ્યો મેલ કાને મુખે શુક દીસે. ૧

રહ્યાં નાક શેડા પશીનો શરીરે,
 ભરી મુત્રની ખાણ માંસ રૂધીરે;
 પશં પાસ ને હાડ દુર્ગંધકારી,
 લલા કેમ પાણીયિ જશે નિવારી. ૨

કહો તેમ તો પારખો ખાસ આંહી,
 ઘડા સો નિરે મોં પંખાળી સપ્રાઈ;

થુકો કોઈ માથે ભલાં લાત ખાશે,
થઈ કયાં શુચિ અંતરે એ તપાસો. ૩

છતાં નાવણે પુન્ય ભાવો પ્રકાશે,
રહો પુન્ય મુખારકો એહ પાસે ?
દિસે અંધ શ્રદ્ધાનીં રૂડી નકી એ,
જશે ખહારનો મેલ વારી થકી એ. ૪

કરો સ્નાન સૌ અંતરે પુદ્ધ ધારી,
ખનાવો નદી શુદ્ધ ચારીચકારી;
કિનારા શુ શીળો તણાં આહરોને,
રચો નીર ભારી તપો આચરીને. ૫

ચલાવો પ્રવાહો વ્રતો નીમ ધારી,
ભલી આત્મ નાવો અતી લાભકારી;
તુટે દુષ્ટ એ જન્મ મૃત્યુની પ્રાંસી,
કહે વીર સ્નેહે બનો ગુણ રાશી. ૬

૭ ભુજંગી છંદ.

કરે જીવ કર્મો કુડાં પાપકારી,
કહે વાંક કાયા તણે લ્યો શું ધારી ?

(૬૮)

છતાં કો પ્રજાનો તપોથી તપાવી,
કરો ગામ ખાલી શરીરો ગણાવી. ૧

સમાધાન એ પ્રશ્નનું દાખલાથી,
જુઓને વિચારી તમારા ચિતેથી;
રહી છાશ ઘીમાં નિવારો કશાથી,
તવીમાં મુકી ધૃત પીંડા પછીથી. ૨

ચડાવી અંગારે કડાઈ પ્રજાનો,
કડાઈ તણો વાંક તેમાં ન ભાજો;
ધયો ન્યાય એ દાખલે ન્યાયકારી,
અનાદી રહ્યાં નીયમો લાભકારી. ૩

તપાવી તવી છાશ નીવારવાને,
પ્રજાની તનો પાપ મીટાવવાને;
કસાવો ખરી વાત એ શુદ્ધ ચિત્તે,
સમાધાન એ માનજો શાસ્ત્ર રીતે. ૪

તવી કાય ધારો ગણો ધૃત જીવો,
ધરો પાપ તે છાશ અગ્નીથી બાજો;
રહ્યો જીવ પાપે ખરડયો અનાદી,
રહ્યાં જેમ ઘી છાશ મસ્કાની માડી. ૫

બને આત્મ નિબ્યાપિ સાચો સુભાગી,
તપોથી તપાવે શરીરી સુભાગી;
સખા દેહ દુખો મહા અર્થકારી,
વદે વીર ધારો ઘણી લાભકારી. ૬

૮ કવાલી.

હયાનાં આહરો કામો, જરાએ વશ ખોશો માં;
કદી આવે જો સંકળો તો, પાછું વાળી જોશો માં. હયાનાં. ૧
દેહ સૂનો હયા વિના, સરીતા નીરના વિના;
બગીચો વૃક્ષના વિના, અંઝવા જગથી મોશો માં. હયાનાં. ૨
પુલો સુગંધના વિના, અશ્વ જેમ પાણીના વિના;
વૃક્ષ વળી છાંયડા વિના, કાજળે કર્મ ધોશો માં. હયાનાં. ૩
વૃથા ભવ ધર્મ વીનાનો, ન્યાય શું નીતિ વીનાનો;
સખા વીર સમજ અંતરથી, પાપનાં ખીજ ખોશો માં. હયાનાં. ૪

૯ શાદુલ વિંછંદ.

ના થાયે પ્રભુ ભક્તિની રૂચિ જરી, તો હીણ ભાગી ખરા;
ના ભાવે કદી આત્મજ્ઞાન શુભજો, તો દેવ રૂઝું વીરા;
વધો નીર થકી હસે જગત ત્યાં, સુતોજ વાસો રહે;
માને ઉલુક રાતને સુખદ તો, અંધો સ્વીથી લહે. ૧

(૭૯)

આંદીની નહિ ચંદ્રમાની ગમતી, હુઆ નરો ચોરને;
હેડ હેત ન હોય માલિક તણું, તે ઓખરી ઢારને;
વેશ્યાને ન ગમે સતી કથન કે, સાચો ન વેવાર ને;
ભયો છે જવર આકરો બદનમાં, ઘીથી સનેપાત ને. ૨

હોયે જે જનને સ્વ આંખ કમળો, ઘોળું પિળું દેખતો;
દોષો પ્રકૃતિનાં બધા સમજી દ્યો, વસ્તુ નહીં દોષતો;
આવે ઉદય પુન્ય કોઈ જનના, હોંશે કરે ભક્તિ ને;
લેખે તે નર દેહ વીર ગણ્યો, આત્મા કળે શક્તિ ને. ૩

૧૦ કવાલી.

કમાણી પુર્વની સારી, ખરે છે મોક્ષ દેનારી;
મુશીબતથી જે મળનારી, અરે નર દેહ સુખકારી.
કમાણી ૧

ગુમાવે શીઘ્ર પ્રાણી એ, ગયો અવસર નહીં આવે;
મણીને કાંકરો ગણીને, ફેંકતા પૂર્ણ પસ્તાશે.
કમાણી ૨

સમો છે હાલ તરવાનો, સુકર્મે પાર ઉતરવાનો;
ભલાં કરી કામ સંસારે, પુણ્ય-ભંડાર ભરવાનો.
કમાણી ૩

(૭૧)

ભટકતાં અંધને આવી, નજીકમાં ગામની બારી;
મહા પરીયાટણે પામ્યો, નડી પણ ખરજ ત્યાં બારી.

ક્રમાણી૦ ૪

રહ્યો ગણુવા ખરજ ત્યાં તો, તજી કીલ્લાની કિનારી;
પડ્યો જઇ લાંબી ફેરીમાં, ગુમાવી ગામની બારી.

ક્રમાણી૦ ૫

કદી વૈભવ વિષય માંહી, મૂર્ખ જે નર તનુ ખોઈ;
થશે હાલત ખૂરી તારી, અરે ભવચક્રમાં ભમતી.

ક્રમાણી૦ ૬

ખરજ છે વિષય વિકારી, લત્ત જે એહની લાગી;
ફરે ફેરા તું ચોરાશી, વીર જેને હૃદય ભગી.

ક્રમાણી૦ ૭

૧૧ કવાલી.

કરો વ્યય જ્ઞાનનો સારો, લગાવો ધ્યાનના તારો;

રમો રમણે આત્મજ્ઞાને, જગાવો હૃદયના તારો. કરો૦ ૧

ન ખર્યો જ્ઞાનને માને, ન થાયે સ્હાય એ તમને;

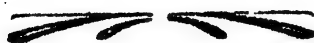
હોય તલવાર જેમ મ્યાને, નકામી આત્મરક્ષાને. કરો૦ ૨

(૭૨)

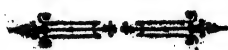
હોય ને ખુદ્દી સમશેરો, લંગાડે શત્રુ એ ચારો;
માન તણ જ્ઞાનને ફાળો, છે શુભ ધ્યાને વીચારો. કરો ૦ ૩
કરમ એ હઠવશે પાછા, અભિમાન પાડશે હેઠા;
નિવારી વાદ ભય રહોના, વૃથા વિવાદમાં પેઠા. કરો ૦ ૪
ખાદિનો મુળ રોગ તને, વ્યથા થાયે બંધા શરીરે;
કંહે વીર વાદી થાવાથી, ખુવારી થાય સમકીતે. કરો ૦ ૫

૧૨ દોહરા.

આશા નામ સરિતા વહે, આ સંસારની માંય;
વિધવિધ મનોરથો રૂપી, વારિ ભર્યું છે ત્યાંય. ૧
તૃષ્ણા તરંગો ઉછળે, મગર મચ્છો છે રાગ;
સંકલ્પ વિકલ્પના ઉડે, પક્ષી કાંવા કાગ. ૨
ચિંતા કિનારા આકરા, વમળો મોટા મોહ;
દુષ્કળ એ તરવી નદી, વીચારી મન જોહ. ૩
કોઈક વીરલા નીકળે, આશા નદીની ખાર;
ધન્ય તેહને જાણવા, રાખી વીર નિજકાર. ૪

કુલછાબ ૬ ઠી

* ભાવના *

૧ આંધવજ સંદેશો કેળે-એ રાગ.

એવો અણુમૂલ અવસર કયારે આવશે ?
ત્યાગી બની શકું પરિશ્રુત બાહ્યાંતરજે;
મુછાં રહેશે અદ્ય મારી વ્યવહારમાં,
ઉપ શમાવું પણ રીપુના વિકાર જો. એવો. ૧

જ્ઞાન ક્ષમા ને સત્ય દયાના મારગે,
બ્રહ્મચર્ય સંયમથી બની ગુણવાન જો;
તીર્થ ચારની સેવા કરું એ ભાવના,
કરું આરાધના પરમાર્થ માર્ગની જો. એવો. ૨

સુધારું શ્રેણી વિચારની એ આશ છે,
પાશું અંતરથી નીતિ ન્યાય વિવેક જો;

કરૂં હું દહીં દુખી વયાવચ્ચ ભાવથી,
શાન્તી અર્પું અનાથ અપંગ જીવ જો. એવો. ૩

લોગ દઇ ધન વખત શક્તિ કાચનો,
અધર્મિને ધાર્મિક બનાવું શુદ્ધ જો;
વળી શ્રદ્ધાળુ પુણ્યવાન સહુએ બને,
શાસ્ત્ર શ્રવણે સુધરૂં એ મન હામ જો. એવો. ૪

વોસરાવી સહુ દોષો ધરૂં સદ્ગુણને,
પાલન કરૂં હું શ્રાવકના આચાર જો;
બળ વીર્ય સ્પુરણો કરી સમ્યક્ પાલને,
ધર્મ દેશ ને જ્ઞાતિ કુટુંબની સેવ જો. એવો. ૫

ધન્ય દિવસ એ સુયોગ એવો સાંપડે,
અંતર આશ તથાપી કર્મોધીન જો;
મળે ત્યાં સુધી તલપી રહેશે ભાવના,
ફળશે દૃઢ નિશ્ચયથી એક દૌન વીરજો. એવો. ૬

શીઘ્ર મળો આરાધું એ મુનિ માર્ગને,
તૃણવત્ લેખું સર્વ પરીગ્રહ પૂર્ણ જો;
નારી નિરખ્યે પામું જરી નહીં મોહને,
આત્મ વિર્ય રક્ષી કરૂં કર્મો ક્ષીણ જો. એવો. ૭

(૬૫)

ધ્યાન સમાધી કીયા યોગની સર્વદા,
ચીતવૃત્તિનો લય એ અંત સ્વભાવ ને;
મળે ત્યાં સુધી લાગી રહેશે ભાવના,
ફળશે દૃઢ નિશ્ચયથી એક દિન વીરજો. એવો. ૮

સુઅવસર સમાધી મર્ણુનો સાંપડે,
અંતે વોસડું આહાર ઉપધી કાય ને;
શલ્ય છોડને ખમાવી સર્વે જીવને,
પાપ અઢારા વોસરાવું એ સાર જો. એવો. ૯

ત્યાગી મમતા ચાર શર્ણુ લય લાગશે,
છુટે આત્મ સંથારે પંડીત મર્ણુ જો;
મળે ત્યાં સુધી લાગી રહેશે ભાવના,
દૃઢ નિશ્ચયથી ફળશે એક દિન વીરજો. એવો. ૧૦

ફૂલછાબ ૭ મી

પરચુરણ પદો.

૧ રાગ દેશ. (મારી નાડ તમારે હાથે-એ દેશી.)

સારી વાત તમારે કાળે, જીવ બચાવજો રે;
વ્હાલો પોતાનો જીવ, તેવો અન્ય પ્રમાણુજો રે. -ટેક.

જીવાજીવ એ ભેદ સજી તું, કર રક્ષા છકાય સમજી તું;
થાવર શું ત્રસે તું, વ્હાલ વસાવજો રે. સારી૦ ૧

અહિંસકો શ્રાવક તે સાચા, બાર વ્રતો પાળે મન વાચા;
વલભ થયાં ન કાચા, દિલદૂં ખોલજો રે. સારી૦ ૨

દયા વગરનો ધર્મ અકારો, વાણી વ્યર્થ સત્ય વિના ધારો;
વિના પરાંપકારો, જીવ ફેગટ ધારજો રે. સારી૦ ૩

વીર વિશ્વમાં પ્રેમ વધારો, ભાધ્યારે સુગત પધારો;
સાજ સજીવો સારો, કુસંગ ટાળજો રે. સારી૦ ૪

૨ દુધે તે ભરી રે તલાવડી-એ રાગ. (ગીતનો છે)

દુધે તે ભરીયો સંસારીયો, જીવડે કીધી યાર;
નર તનું પામી હારીઓ, કીધી ન કર્મે પાળ. દુધે૦ ૧

કડવા તે લીઓ માનવ કોળીયા, રસકસ વીના ખ્વાર;
સમતા ન કીધી શુદ્ધ જીવડે, મમતે મુંઝાણો જેમાર. દુધે૦ ૨

અવગુણી દીડા માનવ પારકા, આપવિત્તી કાઢારે જાવ;
 પરગુણી લીઝો માનવ પ્રાણીયા, થઈ જશો બેડા પાર. દુખેં ૩
 ૩ સુરજ ઉઘ્યો રે કેવડીયાની કણ્ણશે કે-એ રાગ. (ગીતનો)

અંધન તુટ્યારે વીતરાગી વચને કે વેણુલાં ભક્ષાં લાધ્યારે;
 અંતર જગ્યુરે ઉઠ્યા આત્મના નાદ કે વેણુલાં ૧ અંધન. ૧
 તાર છૂટ્યા રે જ્ઞાન દેવનાં હૈડે કે, વેણુલાં
 ભ્રમ ભાંગ્યા રે જ્ઞાની ગુર દેવે કે, વેણુલાં ૨ અંધન. ૨
 મટી મટી રે અજ્ઞાન ને આંધી કે, વેણુલાં
 થાજો થાજો રે અનાથુનાં નાથ કે, વેણુલાં ૩ અંધન. ૩
 જુડી જુડી રે સંસારીયાની પ્રીત કે, વેણુલાં
 લેજો લેજો રે વીર જીનનાં નામ કે, વેણુલાં ૪ અંધન. ૪

૪ ગાગર ઉપર બેઠો લીલો હંસ રે-એ રાગ. (ગીતનો)
 પૂન્ય ઉદય પામ્યો માનવ ભવ રે, આ ભવ શેમાં વીતાવશો રે;
 કહો જીવરાયા શ્યા કરશો કામ રે? આ શ્યા ઉદેશે રેવણું રે;
 દાનાદીના ભાવો અમારાં કામ રે, આ મુક્તિ આશે રેવણું રે;
 કહો જીવરાયા કેમ લેશો મુક્તિ પંથ રે? આ કેમ કરી પાર ઉત્તરશોરે;
 ધર્મ પાલને લેશું રે મુક્તિ પંથ રે, આ શ્રદ્ધાએ પાર પામશું રે.

૫ પેલું તે મંગળ વરતીયું-એ રાગ. (ગીતનો)

પેલો તે ધરમ વખાણીયે, સખા શાસ્ત્રે દીધી છે શાખ;
 દાન દીધાં જેણે સુગાત્રે ભાવે, ધન્ય તેનો અવતાર. ૧

ખીજો તે ધરમ વખાણીયે, સખા શાસ્ત્રે દીધી છે શાખ;
 શીજ પાળ્યાં જેણે નવ વાડે ભાવે, ધન્ય તેનો અવતાર. ૨

ત્રીજો તે ધરમ વખાણીયે, સખા શાસ્ત્રે દીધી છે શાખ;
 તપે તાવી જેણે કાયા કંપાવી, ધન્ય તેનો અવતાર. ૩

ચોથો તે ધરમ વખાણીયે, સખા શાસ્ત્રે દીધી છે શાખ;
 ભાવે ભાવી જેણે રૂડી ભાવના, ધન્ય તેનો અવતાર. ૪

૬ રાગ-ભોજ લગતના ચાખખાનો.

ગાજતે વાજતે ચાલ્યું હોંદવાણું, જરા ન મળે રીતભાતે ઠેકાણું-ટેક.
 સુધારા ધરમાં બાલીને ખોટા, જગમાં ગણાયા છે મોટા;
 પાટલુન કોટ ટોપી ને હાથે છે લાકડી, જીભે ચલાવે વાણીના સોટા.

ગાજતે ૧

અંધા છતી આંખે ચડાવે ચરમા, સિગારેટના કાઢે ગોટા;
 મુછને કાઢીને બન્યા છે બેકારી, બરકતે આવ્યા છે ટોટા.

ગાજતે ૨

આપ સુખી માને સર્વે સુખી, ગરીબના ફેડે ખોટા;
 પરદેશી વસ્ત્રે કુલ ફટાકીયા, લીંબુ સોડાના ખોટા.

ગાજતે ૩

હોંદ માતા ખોજે કપાય છે ગાયું, વીચારે નહીં ભોટા;
 સોનું રૂપું દરીયા પાર વચ્યું છે, હાથે ફેરવે નોટા.

ગાજતે ૪

(૬૮)

ખારી કરી વસ્તુ પરદેશની, વ્યસને ચા કાપીના જોટા;
દેશના હિંદોગને દેશનાવીયો, ખોયા ગરીબના રોટા.

ગાજતે ૫

ખેડી પેરી પરતંત્રતાની હાથે, તજી આર્થતા વાળ્યા જોટા;
રઝળે નોકરી માટે બનીને બીચારા, શેઠ ધરના ભાંગે છે જોટા.

ગાજતે ૬

રેસ સમજે નહીં ધર્મનો જરા, શંકાએ વાળે જોટા;
વીર કહે બચાવો આ પ્રપંચથી, જમદીશ છો મોટા.

ગાજતે ૭

૭ દોહરા.

દેનાર ગાળોના તમે, આપો ભલે અનેક;
સમર્થ નથી અમો અરે, પાછી દેવા એક. ૧

શીલિક નથી અમ ગાંઠમાં, એહનો છે અભાવ;
ઘોડો નિજના શીંગડાં, આપે કયાંથી લાવ. ૨

જે વસ્તુ નહીં હાજરી, નમળે એ નિશ્ચય;
કુદરતનો એહ કાયદો, વીર અવીચળ એય. ૩

૮ શાર્દૂલ વિ. છંદ.

માતાથી અધિકો કરે ગુણ તને, નીંદા કરે તાહરી
ધોવે મેલ કઠોર નીંદક થઈ, સેવા કરે આકરી;

(૮૦)

હકારે મંઠડી મઠી ફિરચી, માતાય જે આપણી;
 દેવે નીંહક જીભથી વિર ખરે, પ્રેમી કહો એ લાણી. ૧

૬ દોહરા.

દોષ માન્યો ન સબણે, સિતા હરણની માંય;
 અસંભવ ગણ્યો ન રામજી, હેમ હરણની કાય. ૧
 અનર્થ ન સુજ્યો જીગટે, મુધિષ્ટર નજ રાય;
 વિપત્તી કાળ નજીક તો, વિર જુદિ ઉલટ થાય. ૨

૧૦ દોહરા.

વિદ્યા નીચ જનો તણી, વાદ વિવાદે હોય;
 એમ જાણુ ધન એહનો, મદ કરવાને સ્હોય. ૧
 પદવી એમજ એહની, રંક પર કરવા રોક્ષ;
 અનર્થ વ્યયજ તેહનો, ન ધરે ઇશ્વર ખોક્ષ. ૨
 વિદ્યા ઉત્તમ પુરૂષની, જ્ઞાન પ્રચાર કામ;
 દાન અર્થે વપરાય છે, એમજ એહના દામ. ૩
 પદવી એહની જાણુજો, ગરીબ સેવા કાજ;
 અર્થે ઉપયોગ એ કરે, વિર સજવાસુપંથ સાજ. ૪

કૃતિ સુવાસિત કુલકાં

અમારા તરફથી બહાર પડેલ પુસ્તકો.

- મળુકો ૧ લો. સોનેરી બળનો.
- „ ૨ નો. સફળ ઘડી.
- „ ૩ નો. છકાયના બોલ.
- „ ૪ થો. શ્રી જિનેન્દ્ર પંચ્ય કલ્યાણીક.
- „ ૫ મો. સાસરે વિદાય થતી પૂત્રીને સોનેરી શીખામણ.
- „ ૬ ઠો. અણુમોલ મોતી યાને સામાયિક સૂત્ર.
- „ ૭ મો. રસકુંપીકા.
- „ ૮ મો. (આ) સુવાસિત-કુલડાં.

ત્રિવાય:- ગુણવંતગૌરી, ચંપકબાળા, વીર તરંગાવળી
અને સાલ મુબારક.

નોટ:- જેમ જેમ પુસ્તકો અમારા તરફથી બહાર પડે
છે તેમ તેમ તે વખતે વેંચણી કરી નાખવામાં આવે છે;
એટલે અમારી પાસે સીલિક રહેતી નથી.

વીરચંદ લાલચંદ શાહ

